

UiT Norges arktiske universitet

Fakultet for humaniora, Samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Risikofaktorer knyttet til mobbing, en kvantitativ studie

Risikofaktorer i Kvellomalen, og hvordan de predikerer/reducerer mobbing

Malin Berg

Masteroppgave i Barnevern HEL-3980 november 2019

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Abstract	6
Sammendrag	7
Innledning	8
1.1. Mobbing	8
1.1.1. Definisjon og begrepsavklaring	9
1.1.2. Tradisjonell mobbing og nettmobbing	11
1.1.3. Forekomst av mobbing og konsekvensene av mobbing.	12
1.1.4. Hva fører til at noen opplever mobbing/utøver mobbing?	13
1.2. Risikofaktorer	15
1.3. Barnevern og mobbing	16
1.1.3. Hva er Kvellomalen?	19
1.4. Teoretisk rammeverk	21
1.5. Oppsummering	26
Metode	27
2.1. Måleinstrumenter	28
2.1.1. Demografiske variabler	29
2.1.2. Variabler om atferd	29
Mobbeerfaing	29
Utdanning	29
Emosjonell- og atferdsutvikling	29
Familie og sosiale forhold	30
Sosialpresentasjon	31
Selvpleieevne	31

Resultat	32
3.1. Deskriptiv statistikk	32
3.2. Prediksjon av logistisk regresjonsanalyse for mobbeerfaring	35
Diskusjon	47
Mobbeerfaring	48
Utdanning	49
Emosjonell- og atferdsutvikling	49
Identitet	50
Familie og sosiale forhold	50
Sosial presentasjon	51
Selvpleieevne	51
4.1. Resultatene i økologisk teori	52
4.2. Styrker og svakheter med studien.	53
Konklusjon og avslutning	55
Referanseliste	56

Tabelliste

Tabell 1 – Deskriptiv statistikk

Tabell 2 - Logistisk regresjonsanalyse - Opplevd mobbing

Tabell 3 - Logistisk regresjonsanalyse - Nettmobbing opplevd

Tabell 4 - Logistisk regresjonsanalyse - Nettmobbing utøvd

Tabell 5 - Logistisk regresjonsanalyse - Mobbing utøvd

Figurliste

Figur 1 – Assessment framework, hentet fra:

https://www.proceduresonline.com/bristol/cs/files/single_assessment_framework.pdf.

2

3 Forord

Å skrive en masteroppgave er ingen lett oppgave. Erfaringen min med å skrive denne oppgaven er at den har vært alt annet enn lett. Det har krevd disiplin, motivasjon og mange arbeidstimer. Det har vært veldig lærerikt, men jeg skal ikke legge skjul på at det er hardt arbeid. Dette forordet vil bære preg av den berg- og dalbanen å fullføre en masteroppgave virkelig er og har vært for meg.

Denne oppgaven hadde ikke vært mulig uten min tålmodige veileder Henriette. Henriette har vært vital for at denne oppgaven har blitt noe av i det hele tatt. Gjennom mye frustrasjon, skrivesperre, mange spørsmål, samt hjelp med datamaterialet så har hun vært veldig tålmodig med meg, og for det er jeg takknemlig. Tusen takk.

Jeg vil takke de ansvarlige fra W8[wait] prosjektet, da jeg har fått bruke datamaterialet fra deres forskningsprosjekt. Jeg må også rette en takk til de som har deltatt i studien.

Jeg må få takke mine venner og familien min. Er det en ting som har holdt meg gående så er det at ingen av dem har tvilt på meg, selv om jeg har tvilt på meg selv mange ganger. Hadde det ikke vært for deres blinde tro på meg så hadde jeg nok ikke klart å motivere meg for å fullføre.

Spesiell takk til Spinn, Yngve, Susanne og Marthe som har hjulpet meg med gjennomlesning. Det setter jeg veldig stor pris på. Jeg må også takke Kine som har vært til stor hjelp med statistikken. Jeg sender også en takk til elevene på min arbeidsplass. Dere har vært veldig forståelsesfulle og oppmuntrende gjennom denne prosessen.

Jeg må ytterligere få takke min samboer, Yngve. Uten deg hadde ikke dette gått. Du som presser meg til å holde løftene mine ovenfor meg selv, motivert meg til å jobbe en time til, og ikke minst passet på at husholdningen vår ikke har falt totalt fra hverandre mens jeg har vært opptatt. Jeg har ikke vært så takknemlig for dette mens jeg har vært mest stresset, men det er jeg virkelig.

Til slutt, så vil jeg dedikere denne oppgaven og alt arbeidet som er lagt ned i den til min beste venn, som dessverre gikk bort våren før innlevering. Den trofaste hunden Zelda. I bortgangen av en snill og god hund så fant jeg motivasjonen til å kjøre på videre og få ferdig oppgaven min. Da

hunder generelt sett er dårlige på å lese korrektur eller gi faglige råd, så har Zelda uansett bidratt med sin ubetingede kjærlyghet og glede. Verden er et litt fattigere sted uten.

Trysil, November 2019, Malin Berg

4 Abstract

Bullying is a well known factor that threatens the school satisfaction of youth. The Norwegian decision making model known as Kvellomalen is widely used in the Norwegian child welfare system, and has only recently been evaluated on its content and compared to other Scandinavian decision making models. The evaluation concludes that the Kvellomalen should focus more on school satisfaction and school functioning. School satisfaction and school functioning are important factors that predict how well/poorly children in contact with the child welfare system will function as adults in society. In this thesis the aim is to study bullying as a factor that threatens school satisfaction in youth, and if this factor can be associated with other risk factors in Kvellomalen. The hope is to identify factors already present in the model and if the solution is to focus more on these to gather sufficient information about youths' school satisfaction and school functioning. The theoretical framework is based on the socioecological framework and the assessment framework model. The thesis data is loaned from the [W8] study, and is based on a self-report questionnaire answered by 8. graders in Oslo and Akershus municipality. The study is conducted through quantitative research. A logistic regression analysis has been performed on four different bullying categories; experienced bullying, experienced cyberbullying, performed cyberbullying and performed bullying. The result indicates that youth involved in some form of bullying is often involved in other types of bullying. Bullying is a strong risk factor for other categories of bullying. To participate in severe fighting or conflict, having good friends and not feeling lonely, having a member of the household with an alcohol problem, socioeconomic status, drinking alcohol and school performance were all linked to bullying either as a predictive factor or as a reducing factor.

5 Sammendrag

Mobbing er en velkjent faktor som truer skoletrivsel og skolefungering hos barn. Kvellomalen er den mest brukte beslutningsmalen hos den norske barneverntjenesten og har nylig blitt evaluert på innhold og sammenlignet med andre skandinaviske beslutningsmodeller. Konklusjonen av denne evalueringen er at skoletrivsel og fungering ikke etterspørres eksplisitt. Skoletrivsel og skolefungering er en av de viktigste prediktorene for hvordan barn i kontakt med barnevernet klarer seg senere i livet. Denne avhandlingen søker å undersøke mobbing som en risikofaktor som truer skoletrivsel og skolefungering for ungdom, og dette henger sammen med andre risikofaktorer i Kvellomalen. Målet er å undersøke om risikofaktorer allerede representert i Kvellomalen og om disse kan predikere skoletrivsel og fungering tilstrekkelig allerede. Det teoretiske rammeverket er basert på Bronfenbrenners sosioøkologiske teori og assessment framework modellen. Datamaterialet er lånt fra [W8] studien, og stammer fra et spørreskjema med selv-rapportering om rusbruken og en rekke andre faktorer til 8.klassinger i Oslo og Akershus. Avhandlingen er kvantitativ og benytter logistisk regresjonsanalyse på fire mobbekategorier; opplevd mobbing, opplevd nettmobbing, utøvd nettmobbing og utøvd mobbing. Resultatene indikerer at mobbing i seg selv er en risikofaktor for å være involvert i en mobbekategori. Å delta i alvorlig slåssing og kranlig, ha venner og føle seg lite ensom, ha familiemedlem med alkoholproblemer, sosioøkonomisk status, debutert med alkohol og skoleferdigheter predikerte/reduerte risikoen for å oppleve mobbing i en eller annen form.

1. Innledning

Mobbing er en risikofaktor som truer skoletrivsel og skolefungering (Fevang, 2015; NOU 2015:2; Tharaldsen, Slåtten, Hancock, Bru & Breivik, 2017). Kunnskap om og arbeid med mobbing er en viktig tematikk for de fagområdene som arbeider med barn og unge. Arbeidet mot mobbing har tilspisset seg de siste årene i form av en lovendring. I opplæringsloven har skolens ansvar overfor mobbing blitt konkretisert, noe som har medført tydelig ansvar til skolen og flere rettigheter til de som opplever mobbing (Opplæringsloven, 2017, §9-A). Innenfor barnevern kommer man i kontakt med barn og unge som har komplekse vansker, og mobbing kan være en av problemområdene til barn i kontakt med barneverntjenesten. I barneverntjenesten har den mest brukte beslutningsmalen, Kvellomalen, nylig blitt evaluert på innhold og utforming (Lauritzen, Vis, Havnen & Fossum, 2017). Kvellomalen inkluderer mobbing som en risikofaktor som må kartlegges i barnevernsarbeid, men evalueringen konkluderer med at skoletrivsel og skolefungering bør etterspørres mer konkret i Kvellomalen (Lauritzen et al., 2017). Hvis mobbing får større fokus i Kvellomalen, kan det tenkes at mistrivsel i skolen kan fanges opp i større grad. Derfor stilles følgende problemstilling; *Hvilken sammenheng har mobbing med risikofaktorer hentet fra Kvellomalen, og hvordan henger de sammen med ulike mobbeerfaringer?* Formålet med studien er å utforske et utvalg risikofaktorer og hvilken sammenheng de har med mobbing. Hensikten er å kartlegge noen faktorer som allerede eksisterer i Kvellomalen og om noen av de kan predikere eller redusere mobbing. Mobbing blir benyttet som avhengig variabel da denne allerede er en velkjent trussel mot skoletrivsel og skolefungering.

5.1 1.1. Mobbing

Forskning på mobbing og mobbing som begrep kom i 1969 da Peter-Paul Heinemann publiserte en artikkel om temaet, og slik ble mobbing et forskningsfelt (Roland, 2015). Mobbing var et kjent fenomen, men det var først i 1969 at det ble knyttet et begrep til det observerte fenomenet (Roland, 2015). Noen få år senere kom Dan Olweus med sin bok om aggresjon blant unge gutter som fikk den norske tittelen hakkekyllinger og skolebøller (Olweus, 1974). Mobbing som forskningsområde startet i skandinavia, men er blitt et felt med internasjonalt omfang og forskes på over hele verden (Moen, 2015; Roland, 2015).

I 2017 kom det en ny formulering i opplæringsloven §9-A om elevenes skolemiljø. Den nye formuleringen lyder: “Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring” (Opplæringsloven, 2017, § 9-A-2). Det blir i denne lovendringen etablert rettigheter om et trygt skolemiljø, og en nulltoleranse for mobbing og krenking (Opplæringsloven, 2017, § 9-A). Det nye endringen innebærer også en aktivitetsplikt i skolen overfor mobbing, dette for å sikre et godt psykososialt miljø på skolen og at adekvate steg tas for å gjøre noe med mobbeproblematikken. Den nye endringen legger også større vekt på oppfølging, rettigheter til foreldrene og barnet, samt straff i form av bøter til skoleeier om ikke oppfølgingen av mobbesaker er tilfredsstillende (Opplæringsloven, 2017, 9-A-12; Utdanningsdirektoratet, 2018). Loven er endret som et konkret tiltak i kampen mot mobbing, sammen med en større fokus på godt og trygt psykososialt skolemiljø.

5.1.1 1.1.1. Definisjon og begrepsavklaring

Det finnes ikke én internasjonal definisjon av mobbing, noe som har resultert i at det finnes et hav av definisjoner og formuleringer omkring hva mobbing er. Alikevel er det noen kjerneelementer som opptrer i de fleste definisjonene. En godt kjent definisjon på mobbing kommer fra Dan Olweus, og lyder som følger “En person blir mobbet eller plaget når han eller hun gjentatte ganger og over lang tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer” (Olweus, 1993). Olweus sin definisjonen kan reduseres til to sentrale elementer: Den første er at mobbing er en negativ handling som utføres av en eller flere. Den andre er at de som blir utsatt for mobbing blir det over tid. Definisjonen har fått en ny dimensjon i senere tid da maktforskjell mellom aktørene bør være forskjellig, nyere definisjoner opererer ofte med dette (Bakken, 2017; Roland, 2015; NOU 2015:2). Elementene beskrevet ovenfor er gjengangere i de fleste definisjoner av mobbing.

Det har blitt foreslått en helt ny definisjon av mobbing som har til hensikt å fjerne tidsaspektet og fremme individets opplevelse av mobbing: “Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og mulighet til medvirkning” (Lund, 2017, hentet fra: Uia.no). Denne definisjonen trekker frem voksne som en mer konkret aktør i mobbing. Studier peker på at barn og unge også opplever å bli mobbet av voksne (Wendelborg, 2019), denne nye formuleringen fremmer det. Den nye definisjonen legger større vekt på individets opplevelse, og resiliensforskning peker på

at noen barn takler enkelte risikofaktorer bedre enn andre (Borge, 2018). Noe av årsaken til at enkelte takler risiko bedre enn andre er komplekst, men det handler også om opplevelsen av egen situasjon (Borge, 2018), for eksempel viser *Sence of coherence* teorien at faktorer ved individet og individets tanker om egen situasjon er viktig i forhold til mestring i møte med risiko (Borge, 2018) Denne definisjonen møter kritikk i form av at den fjerner maktforholdet mellom den som opplever mobbing og den som utøver mobbing, og at tidsaspektet er viktig for å understreke alvorlighetsgraden av mobbing (Rasmussen, 2017). I likhet med denne nye formuleringen har også Olweus sin definisjon støtt på kritikk. Kritikken av Olweus sin definisjon handler om at mobbing skal være en negativ handling. Kritikken problematiserer at mobbing alltid skal ha en intensjon i form av å være negativ og hvorvidt det er et nødvendig aspekt for å at en hendelse skal kategoriseres som mobbing (NOU 2015:2). Olweus sin definisjon har blitt studert på sin overførbar til nyere former for mobbing, som nettmobbing (NOU 2015:2). Den lar seg overføre til andre former for mobbing, og Olweus sin definisjon blir benyttet i forskning på nettmobbing. Det er som nevnt tidligere vanlig å inkludere maktforskjeller i definisjoner av mobbing, og Olweus gjør det også i større grad i publikasjoner etter 1993 (Roland, 2015; Olweus & Solberg, 2006). Olweus sin opprinnelige definisjon fra 1993 komplementerer derfor godt nettmobbing da denne ikke fremhever nødvendigheten av maktforskjeller. I nettmobbing er ikke fysisk makt nødvendig da det i større grad handler om teknologiske ferdigheter (Smith & Steffgen, 2013). Det er blitt diskutert om maktforholdet på nett kommer i form av teknologiske ferdigheter og at maktbegrepet kan overføres til nettmobbing på den måten (Smith & Steffgen, 2013). Anonymiteten nettmobbing gir kan også beskrives som en form for maktforskjell.

For denne avhandlingen legges Olweus sin definisjon til grunn. Det er to hovedårsaker til dette valget: den ene er fordi dette er den vanligste definisjonen å bruke i forskning på mobbing. Å benytte seg av denne formuleringen øker da sammenlignbarheten med andre studier. Den andre årsaken er at datagrunnlaget er basert på Olweus sin definisjon og det er derfor ganske naturlig å legge samme definisjon til grunn. At Olweus sin definisjon fra 1993 ikke inkluderer maktbegrepet har lite å si for denne avhandlingen da maktforskjellene ikke er mulig å tolke ut fra datamaterialet. Maktforskjeller som årsak til at mobbing oppstår dukker litt opp i diskusjonsdelen.

Innenfor forskning på mobbing eksisterer det en rekke begreper, det er derfor ønskelig å gi en liten begrepsavklaring knyttet til hvordan ordene brukes i denne oppgaven. I denne oppgaven benyttes to begrepspar. Det første er *opplevd mobbing* og *utøvd mobbing*, det andre er *opplevd nettmobbing* og *utøvd nettmobbing*. Dette for å unngå termer som mobbeoffer eller mobber, da disse kan oppleves som stigmatiserende. Når det kommer til nettmobbing er det langt mer vanlig å bruke termer som digitalmobbing eller cybermobbing i litteraturen. Med begrepet nettmobbing er det snakk om digitalmobbing og cybermobbing; mobbing som foregår ved hjelp av teknologi. Det kan være greit å være oppmerksom på at i spørreskjemaet benyttes termen “cyber-mobbing”, mens jeg i denne oppgaven altså bruker ordet nettmobbing. Det er lite sannsynlig at dette har hatt et meningsgivende utslag på tolkning av respondentenes svar.

5.1.2 1.1.2. Tradisjonell mobbing og nettmobbing

Mobbing blir delt inn i to forskjellige typer: tradisjonell mobbing og nettmobbing (Moen, 2015). Det som kjennetegner tradisjonell mobbing er at den foregår ansikt til ansikt. Noen konkrete eksempler på tradisjonell mobbing er fysiske negative handlinger, verbale negative handlinger, sosial ekskludering, indirekte/relasjonell mobbing. For å utdype ytterligere er fysiske negative handlinger eksempelvis fysisk angrep, slag, dytting, tyveri, eller ødeleggelse av eiendom. Verbal mobbing er eksempelvis erting, håning, trusler og/eller ekskludering (Moen, 2015). Nettmobbing er et nyere fenomen som har oppstått etter teknologiens inntog i barn og unges hverdag. Nettmobbing defineres av at teknologi benyttes for å mobbe. Det betyr at mobbing skjer ved hjelp av datamaskiner, telefoner og sosiale medier (Moen, 2015; Bakken, 2017). Nettmobbing er en relativt ny form for mobbing som det forskes mye på. Dessverre endrer teknologien seg så raskt at det kan være vanskelig å henge med (Smith & Steffgen, 2013; NOU 2015:2.). Tidligere ble nettmobbing klassifisert som mobilmobbing eller internettmobbing, men dette skillet er ikke lenger meningsfylt i dag når smarttelefoner har blitt mer vanlig (Smith & Steffgen, 2013). Etter at smarttelefon ble mer vanlig ble også listen for hva man kan benytte til denne typen mobbing lenger. Den inkluderer nå også telefonsamtaler, tekstmeldinger, bilde/video, e-post, chat, *instant messages* og nettsider (Smith & Steffgen, 2013).

Nettmobbing og tradisjonell mobbing har noen fellestrekk og noen særtrekk. Det synes at de som er involvert i én mobbeerfaring også er involvert i en annen (Roland, 2015). Det er færre som opplever nettmobbing enn tradisjonell mobbing (Wendelborg, 2019). De fleste som opplever

nettmobbing opplever også tradisjonell mobbing, men ikke alle som opplever tradisjonell mobbing opplever nettmobbing (NOU 2015:2). Både de som utøver og opplever mobbing kan sies å være i risikoutsatte grupper (Bakken, 2017). Det er teoretisert at de som opplever mobbing kan ty til nettmobbing selv som en motreaksjon for å kompensere, det er ikke funnet sterk evidens for å støtte denne teorien (Smith & Steffgen, 2013; NOU 2015:2). Et av trekkene ved å oppleve mobbing fremtrer som at å oppleve mobbing, enten tradisjonell eller på nett, øker risikoen for å utøve mobbing på nett (NOU 2015:2). Årsaken til dette begrunnes med en søken etter oppreisning og hevn for egen krenkelse (NOU 2015:2). Et særtrekk ved nettmobbing kan være at det er vanskeligere å unnslippe, foregår anonymt og ofte i offentlighet (NOU 2015:2). Den som opplever mobbingen blir mer sårbar når mobbingen kan inntreffe når som helst i løpet av døgnet. Det har blitt gjort noen grep for å begrense tilgangen til teknologiske medier som kan benyttes for mobbing, eksempelvis ved å innføre aldersgrenser på samtykke til personvernforordningen. I praksis betyr det at man må være minst 13 år for å kunne opprette en konto på sosiale medier (Medietilsynet, 2018). Nettmobbing opptrer hyppigst i aldersgruppen 13–15 år (Smith & Steffgen, 2013), og jenter er mer involvert i denne mobbepformen enn gutter (Elevundersøkelsen, 2018). For å utøve nettmobbing krever det et visst nivå av teknologiske kunnskaper, mens i tradisjonell mobbing er det mer viktig med fysisk styrke (Smith & Steffgen, 2013).

5.1.3 1.1.3. Forekomst av mobbing og konsekvensene av mobbing.

Ifølge ungdata, som er en nasjonal undersøkelse til barn og unge om forskjellige områder av deres liv har mobbing ligget på et stabilt nivå over flere år (Bakken, 2018). Det er likevel vanskelig å finne et konkret svar på hvor mange som blir berørt av mobbing, og eksempelvis ungdata undersøkelsen spør ikke direkte om mobbing, men om plaging, trusler eller utfrysing (Bakken 2018). Variasjoner skyldes når undersøkelsen er utført, hvordan den er utført, hvilken aldersgruppe som er inkludert og hvordan mobbing har blitt etterspurt. Noen kilder rapporterer tallene som stabile (Moen, 2015), mens andre peker på at det har vært nedgang og oppgang i tallene siste 10 årene (Wendelborg, 2019). Det var en nedgang i 2012 og en stor nedgang i 2013, fra 6,8% i 2012 til 4,3% i 2013. Denne nedgangen skyldes sannsynligvis en endring i elevundersøkelsen (Wendelborg, 2019). 6–8 % av barn og unge rapporterer å oppleve å bli mobbet to, tre eller flere ganger i måneden, noe som tilsvarer omtrent 40.000 barn og unge

(Moen, 2015). Dette tilsvarer 13,3 % av elever i grunnskolen. Av disse er det omtrent 50.000 som opplever mobbing, mens 2,2 % som er i begge kategorier (Folkehelseinstituttet, 2016). Ungdata-rapporten sier at det er 87 % av ungdommene i Norge som ikke opplever mobbing (Bakken, 2018). Elevundersøkelsen 2019 sier at 6,1 % av elever rapporterer å bli mobbet to til tre ganger i måneden, og dette tilsvarer 27.300 elever. Av disse igjen svarer 1,9 % at de har opplevd nettmobbing, 0,8 % rapporterer å utøve mobbing og 0,5 % rapporterer å ha utøvd nettmobbing (Wendelborg, 2019). Mobbing, uavhengig av om man utøver eller opplever, er veldig individuelt og det kan være vanskelig å sette et eksakt tall på hvor mange individer det er snakk om (NOU 2015:2). Elevundersøkelsen 2018 fant at 35% av de som utøver mobbing opplever også mobbing selv, og de som utøvde nettmobbing opplevde 48,5% at de ble utsatt for tradisjonell mobbing også (Wendelborg, 2019). For de som opplever mobbing opplever 0,9% nettmobbing men ikke tradisjonell mobbing, 3,6% er utsatt for tradisjonell mobbing men ikke nettmobbing og 1% er utsatt for begge deler. (Wendelborg, 2019)

Det finnes empiri som tyder på at barn som er involvert i mobbing, uavhengig av om det er som utøver eller opplever, har de de samme symptomene (Møller, 2018). Symptomer på å være involvert i mobbing er somatiske, som hodepine eller magesmerter, eller psykosomatiske, som søvnproblemer og sengevæting, eller psykiske symptomer som angst og depresjon. Andre indikasjoner på mobbing kan være dårlig skolefungering, skolevegring, fysisk aggresjon, konsentrasjonsvansker og atferdsvansker (NOU 2015:2). Det er identifisert en kobling mellom mobbing og selvmord. Mobbing er en miljøfaktor som også er knyttet til dårlig psykisk helse hos barn og unge (Thorvaldsen, Westgren, Egeberg & Rønning, 2018; Pryce & Frederickson, 2013). Elever som opplever mobbing kan også isolere seg (NOU 2015:2). De som er i en mobbeerfaring, enten som den som opplever eller utøver mobbing, er i en risikokategori. De som blir utsatt for mobbing er knyttet til økt risiko for fysiske og psykiske problemer senere i livet (Bakken, 2017).

5.1.4 1.1.4. Hva fører til at noen opplever mobbing/utøver mobbing?

Vi kan dele de som opplever mobbing inn i to grupper: De underdanige mobbeofrene og de provoserende mobbeofrene. De underdanige mobbeofrene er ofte forsiktede og stille individer med dårlig selvtillit og negativ selvoppfattelse. De er ofte fysisk svakere enn klassekamerater, har få eller ingen venner, og omgås derfor heller voksne (Olweus & Solberg, 2006). De provoserende mobbeofrene kan være hissige og ta igjen, men lykkes ikke med dette, de er ofte rastløse, klønede,

umodne og ukonsentrerte, er gjerne hyperaktive og har konsentrasjonsvansker. Denne gruppen med barn som opplever mobbing har en atferd som ikke vekker sympati hos voksne, og utøver gjerne mobbing selv mot svakere elever (Olweus & Solberg, 2006). Denne fremstillingen av de som opplever mobbing er basert på hovedtrekk i litteraturen, og det finnes avvik fra denne inndelingen. De som utøver mobbing har gjerne en positiv holdning til vold, et behov for å dominere, er ofte fysisk sterkere, er hissige, impulsive, takler dårlig utfordringer, har vanskeligheter med å underkaste seg regelverk, viser lite medfølelse og tøffer seg, er ofte aggressive mot voksne og er flinke til å snakke for seg (Olweus & Solberg, 2006). Det er ikke nødvendigvis en risikofaktor å ha avvik på utseende, klær eller dialekt, men disse faktorene blir knyttet til mobbingen i etterkant som et forsøk på å forklare hvorfor mobbingen har oppstått. Reaksjonsmønsteret til den som opplever mobbingen kan forsterke mobbingen, eksempelvis uttrykk for tap av kontroll i sosiale situasjoner som gråt, redsler, eller sinne. Alle disse er naturlige responser på mobbing, men det er dessverre en mulighet for at disse responsene kan være med på å forlenge mobbingen (Roland, 2015).

Statistikken sier at gutter mobber mest, og at jenter som oftest blir mobbet av gutter (Olweus & Solberg, 2006; NOU 2015:2). Gutter blir også oftest mobbet av andre gutter (Olweus & Solberg, 2006; Wendelborg, 2019). Årsaken til dette har blitt teoretisert med at mobbing som jenter utøver er vanskeligere å oppdage enn det som gutter utøver. Jenter utøver mobbing som er mindre preget av fysisk vold og er mer subtil, eksempelvis i form av utestenging, ryktespredning og baksnakking (Olweus & Solberg, 2006; NOU 2015:2). Dette kan indikere at det eksisterer en del mørketall rundt jenter og mobbing, siden de mer subtile formene for mobbing er vanskeligere å avdekke. Det er også funnet tegn på at antallet gutter som opplever/utøver mobbing har økt, mens for jenter har det holdt seg stabilt (Bakken, 2018). Mobbing er også mer vanlig på barneskolen, og avtar ofte utover ungdomsskolen (Bakken, 2017), og mobbing forekommer ofte som en reaksjon på mistrivsel i skolen (Olweus & Solberg, 2006). Å oppleve mobbing er knyttet til lavere skoleprestasjon, og elever med meget høy skoleprestasjon er mer utsatt for å oppleve mobbing (Tharaldsen et al., 2017)

Det synes å være en kjønnsforskjell når det kommer til mobbing. Gutter er de som utøver mobbing, og jenter blir ofte mobbet av gutter, likevel er det flere gutter blant de som opplever mobbing (Olweus & Solberg, 2006). Det er teoretisert at denne forskjellen har med naturen til

mobbing jenter utøver, som nevnt ovenfor (Roland, 2015). Fysisk styrke hos gutter blir sett på som en risikofaktor (Roland, 2015), og de som utøver mobbing er i snitt litt mer fysisk sterke enn de som opplever mobbing (Roland, 2015). De som utøver mobbing skårer også høyere på selvmordstanker enn gjennomsnittet, og det synes at de som utøver mobbing har noe større psykiske belastninger enn andre (Roland, 2015). Det er vanligere at de fra lavere sosiale lag opplever mobbing fremfor de som kommer fra høyere sosiale lag (Bakken, 2018).

5.2 1.2. Risikofaktorer

Risikofaktorer defineres som “en fellesbetegnelse på forhold som øker faren for at en person utvikler psykiske og/eller sosiale vansker” (Kvello, 2018, s.246). Begrepet risikofaktorer har fått stor plass innenfor barnevernstjenesten, men også innenfor annet sosialt arbeid. Risikofaktorer kan forekomme på tre ulike nivåer som påvirker hverandre. Disse tre nivåene er individnivå, familienivå og samfunnsnivå. Risiko kan inntreffe på individnivå, hvilket vil si at barnet (sam)handler med omgivelsene, og de skaper sitt eget oppvekstmiljø, basert på de reaksjoner barnets handlinger fremprovoserer hos andre. Risiko på individnivå knyttes til barnets temperament og personlighet (Borge, 2018). På familienivå er risikoen ofte knyttet til foreldrerollen. Eksempler på dette kan være at forelder sliter med somatisk eller psykisk sykdom, alkoholmisbruk, oppdragerstil som enten er mangelfull eller dårlig, krangling, samlivsvansker, omsorgssvikt eller mishandling (Borge, 2018). Til sist kommer samfunnsnivå, hvor risikofaktorer er knyttet til fattigdom eller andre miljøfaktorer som samfunnsstruktur og geografi (Borge, 2018). Risiko kan også deles inn i alvorlighetsgrader, basert på mengden risiko, om risikoen er akutt eller kronisk, vedvarende eller enkeltstående, samt ved konkrete risikofaktorer som kjønn, omgivelser, intelligens eller alder. Risiko må også ses ut fra en kontekst, da det ikke er kun innenfor barnevernstjenesten man er opptatt av risikovurdering og risikofaktorer. Risiko knyttet til bilkjøring er annen risiko enn for at et barn lever under skadelige forhold. Det er ikke alltid tydelig spesifisert i litteraturen hva man søker å kartlegge risiko for, selv om det ofte kan tolkes ut fra kontekst. For denne avhandling er det ønskelig å kartlegge risiko for å oppleve mobbeerfaing.

Det anses som viktig å identifisere og kartlegge risikofaktorer, da de kan være skadelige for individet (Kvello, 2018). Hvordan individet reagerer i møte med risiko, er en kompleks prosess, sammensatt av de faktorene som tidligere er nevnt i dette kapittelet. Alle barn opplever

risikofaktorer på en eller annen måte gjennom livet, og mange håndterer dette fint. Dersom individet derimot opplever vedvarende og kumulativ risiko, vil dette kunne skade individet (Kvello, 2018). Kumulativ risiko er betegnelsen for risiko som opptrer parallelt eller tett på hverandre (Kvello, 2018). Vi ser altså at dersom det blir flere risikofaktorer og de vedvarer over tid, øker også risikoen for skade hos individet. Terskelen synes å ligge på tre til fire risikofaktorer, før man begynner å se at risikoen er skadelig (Kvello, 2018; NOU 2015:2). Det er lett å se på identifikasjon av risikofaktorer som et middel for å unngå skade, men det er viktig å anerkjenne at det også finnes risikofaktorer som kan virke beskyttende. Dette kommer vi nærmere innpå senere i kapittelet.

Som nevnt ovenfor, er risikofaktorer viktig å identifisere da forskning peker på at dersom et barn opplever flere risikofaktorer samtidig, er det større sannsynlighet for at det kan ha skadelig innvirkning på barnets utvikling. Kunnskap og kartlegging av risiko- og beskyttende faktorer er sett på som viktig for å kunne fange opp risikoutsatte barn tidligere, samt å kunne lettere identifisere tegn på risiko (Møller, 2018). Uavhengig av barnets individuelle forutsetninger så utsettes alle barn for risiko. Uavhengig av hvor mye eller lite risiko barnet opplever, er det av samfunnsmessig interesse å ha gode tiltak i samfunnet for å møte barnas behov (Borge, 2018). Det er viktig å merke seg at ikke all risiko er skadelig for barn. Risiko kan også skape en positiv utvikling og mestring hos barnet (Borge, 2018). Forskning omkring risikofaktorer er i endring. Tidligere har fokuset ligget på risiko og problemer, mens det i dag er mer fokus på mestring, ressurser og beskyttende forhold (Bunkholdt & Sandbæk, 2012). Så hvorfor forskes det fortsatt på risikofaktorer? Dette gjøres for å kunne kartlegge og fange opp barn i risiko tidligere, slik at barna kan få best mulig hjelp til å oppnå mestringsfølelse, finne ressurser i og rundt barnet, samt kartlegge hvilke beskyttende forhold som kan virke dempende på de risikoene barnet utsettes for. Det finnes en godt etablert forskning rundt at det å leve i risiko faktisk øker sannsynligheten for å få problemer (Bunkholdt & Sandbæk, 2012). De tre nivåene hvor risiko oppstår, individ, familie og samfunnsnivå, kan like lett snus til å handle om områder i barnets liv som kan virke beskyttende (NOU 2015:2).

5.3 1.3. Barnevern og mobbing

Barnevernet arbeider for barns beste, og i barnevernloven står det:

“Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.” (Barnevernloven, 1992, § 1-1)

Dette er barnevernets arbeid. De ansatte i barnevernet må fatte beslutninger basert på skjønn, innhentet informasjon om en sak, og se helheten rundt barnet. En metode for å systematisere informasjonen som blir innhentet om en sak, i tillegg som hjelpemiddel til å evaluere saken benytter barnevernstjenesten Kvellomalen, som blir redgjort senere i avhandlingen. Barnevernet arbeider med utgangspunkt i loven, og de arbeider ut fra fire prinsipper. Disse kalles helhetssyn, subjektsyn, åpenhet- og tydelighetssyn, og utviklingssyn (Bunkholdt & Sandbæk, 2012).

Helhetssynet dreier seg om dette med å se helheten rundt barnet, dette prinsippet defineres av å sette fokus på barnet og se det i sammenheng med hele livssituasjonen rundt barnet.

Dagliglivet og betingelsene i dagliglivet er relevant informasjon om barnet i barnevernsfaglig sammenheng (Bunkholdt & Sandbæk, 2012). Det er blitt foreslått en lovendring som ønsker å fjerne plikten for å delta i forebyggende arbeid så barneverns ressursene er mer rettet mot de barna som trenger det mest, eksempelvis de som er utsatt for overgrep og/eller omsorgssvikt. Denne er under behandling (NOU 2016:16) men forslaget er blitt mottatt med blandede tilbakemeldinger. Kritikken dreier seg om at barnevernet bør være en del av universelt forebyggende tiltak da det tenkes at dette fanger opp problemer tidlig, og beskytter mot mer alvorlige vansker senere (Kane & Neverdal, 2018). Å arbeide forebyggende kan redusere andelen barn som har alvorlige vansker, og derfor lette arbeidsmengden for barneverntjenesten på lang sikt. En så lenge har barnevernet et ansvar i universell forebygging.

Mobbing er ikke bare en del av en helhet rundt barn som opplever mobbing, men også en faktor som kan true barnets helse og utvikling. Mobbing påvirker barns oppvekstvilkår og kan medføre skader ut i voksen alder, som påpekt tidligere. Dette å forhindre trusler mot barns helse og utvikling er aspekter barnevernet arbeider med, og det er fokus på barn som er utsatt for risiko og hvordan bedre deres situasjon. Barnevernet arbeider med mobbing, men da som en del av et mer komplekst bilde av situasjonen rundt barn (Nesna Kommune, 2019), men mobbing er sjeldent en enestående årsak til at et barn er i kontakt med barnevernet. Det er likevel et behov og ønske for kompetanseheving i hvordan håndtere mobbing i barnevernet (Tharaldsen et al., 2017),

det er ønskelig at barnevernet skal jobbe tettere med skolen mot mobbing i form av å være en ressurs.

Mobbing blir ofte oppfattet som skolens ansvar, og det underbygges av at det er på skolen mobbing som oftest forekommer (Wendelborg, 2019). Det ligger i skolens mandat å stoppe og forebygge mobbeproblematikk, dette som et ledd i å opprettholde og skape et godt psykososialt skolemiljø. Dette ansvaret er lovfestet i opplæringsloven. Skolen trenger likevel å rådføre seg med andre hjelpeinstanser, og spesielt rundt de elevene som ikke har mobbing som eneste utfordring. Det søkes stadig etter bedre og mer effektive samarbeid med andre hjelpeinstanser (Tharaldsen et al., 2017). Tverrfaglig samarbeid kan være utfordrende i praksis. Offentlige instanser preges av spesialisering og splittelse i form av organisering, samt at juridiske hensyn, struktur og geografi er faktorer som gjør samarbeid utfordrende (Helgesen, 2016). Skolen har muligheten til å drøfte saker anonymt med barnevernet, som gjør det juridiske aspektet noe lettere å gjennomføre. Det er etterspurt at instanser samarbeider om mobbing og noen kommuner har etablert tverrfaglige beredskapsteam mot mobbing (Utdanningsdirektoratet, 2019), hvor det oppfordres til at barnevern er en aktør. Barnevernet innehar kompetanse som skolepersonell ikke nødvendigvis har og et godt samarbeid sikrer god omsorg og god kvalitet. Barnevernet er en nyttig samarbeidspartner i mobbeproblematikk for skolen da det kan være en nøytral part som står utenfor problematikken (Tharaldsen et al., 2017). Tverrfaglighet mellom barnevern, skole og andre instanser er derfor nyttige for å løse en mobbeproblematikk, og barnevernet bidrar her som en støtte med sin kompetanse. I tverrfaglige samarbeid er det ønskelig med godt definerte roller og ansvarsområder, og skolen har fortsatt hovedansvaret i å handle på mobbeproblematikk (NOU 2015:2). Skoler og barnehager håndterer oftest mobbeproblematikk internt og blir derfor ikke meldt til barnevernet (Sørli, 2014). Det kommer sjeldent meldinger til barnevernet som handler utelukkende om mobbing, men mobbing kan opptre i en melding som en av flere faktorer. Det finnes enkelttilfeller hvor mobbesaker har blitt barnevernssaker, men det synes ikke å være normen (Hansen, 2007). Barnevernet er også ønsket i skolen som en støtte for å skape/bevare et godt psykososialt miljø (Tharaldsen et al., 2017). Barnevernet er ofte involvert i utarbeiding og implementering av intervensjoner rettet mot barn med skolevegring (Havik, 2018).

Det er ønskelig med samarbeid mellom barneverntjenesten og skolen. Godt samarbeid er vitalt for å bedre skolegangen til barn i kontakt med barneverntjenesten, og det er ting som tyder på at dette samarbeidet ikke er optimalt (Jørgensen, 2017; Trommald, 2017). Ønsket om bedring

og kompetanseheving på dette feltet handler om at barn i omsorg av barnevernet gjør det dårligere på skolen enn sine medelever (Trommald, 2017; Backe-Hansen, Egelund & Havik, 2010). For barn i fosterhjem er skolen en viktig arena, da skolen gir mulighet for integrasjon i samfunnet i form av utdanning og sosial interaksjon (Backe-Hansen, Egelund & Havik, 2010). Barn med plassering utenfor hjemmet har mange vansker knyttet til skole og sosial tilpasning, noe som kan medføre at de er i risiko for å oppleve mobbing eller skolevegring (Backe-Hansen et al., 2010). Mobbing kan, som nevnt tidligere, føre til skolevegring. Trygge og gode læringsmuligheter er en viktig faktor for hvordan barn i kontakt med barnevernet klarer seg senere i livet, dårlig skolefungering er en risikofaktor som henger sterkt sammen med uheldig utvikling for barn ut i voksenlivet (Havik, 2018; Barne-, Ungdoms- og familiedirektoratet, 2014). Det er kjent at barn i omsorg av barnevernet opplever vansker knyttet til det faglige på skolen, mer psykiske vansker, konsentrasjonsvansker, konflikt med læreren og mobbing (Backe-Hansen et al., 2010). Mer kompetanse om mobbing blir etterspurt for ansatte i skolen, men også for ansatte i barnevernet (Tharaldsen et al., 2017).

5.3.1 1.1.3. Hva er Kvellomalen?

I barnevernstjenesten må de ansatte fatte beslutninger basert på skjønn og innhentet informasjon om en sak. I Norge finnes det ingen nasjonal standard for hvordan en barnevernsundersøkelse skal gjennomføres. Det blir da opp til hver enkelt kommune å lage en rutine for hvordan dette skal foregå. Dette har resultert i sprikende praksis i barneverntjenesten (Vis, Lauritzen & Fossum, 2016). Den malen som flest i den norske barneverntjenesten benytter seg av heter Kvellomalen. Omtrent 58 % av den norske barnevernstjenesten rapporterer å benytte seg av Kvellomalen, 10 % rapporterer å benytte seg av en annen mal kalt fagtekst, og 36 % rapporterer å bruke egenutviklede maler (Vis et al., 2016). I forskjellige land bruker de også forskjellige maler, men felles for alle slike maler er at de søker å strukturere undersøkelsesprosessen og å gjøre den mer forutsigbar og transparent (Vis et al., 2016). Etablerte maler i barneverntjenesten som benyttes i undersøkelse og saksbehandling kalles beslutningsmodeller. Disse kan deles i to typer: Den ene er samarbeidende beslutningsmodell, den andre er strukturert beslutningsmodell. Samarbeidende beslutningsmodell kjennetegnes av fokus på dialog, og mindre fokus på sosialarbeiderens sakkunnskap (Vis et al., 2016). Strukturerte beslutningsmodeller fokuserer på maler, hva som bør undersøkes i en sak, og at nødvendig informasjon skal komme frem (Vis et al., 2016). Et

eksempel på en slik strukturert beslutningsmodell er Kvellomalen. Bruken av undersøkelsesmaler er assosiert med mer grundige undersøkelser, at man unngår mangelfullhet i undersøkelsen, og får en tydeligere utredning av miljøfaktorer (Vis et al., 2016). Det eksisterer likevel ikke dokumentasjon på at bruken av maler fører til bedre beslutninger (Vis et al., 2016).

Kvellomalen er utviklet av Øyvind Kvello basert på hans personlige empiri fra hans arbeid i kommunalt barnevern. Dette fordi han så en mangel i fagfeltet på hvordan informasjon som var innhentet skulle vurderes og vektlegges, og i tråd med denne erfaringen utarbeidet han Kvellomalen (Lauritzen et al., 2017). Kvellomalen er publisert som bøker, IT-programmer og brukerveiledninger. Malen i seg selv består av 16 seksjoner, hvor disse igjen er delt inn i 10 skilleark. Disse 10 skillearkene tar for seg oversikt, bakgrunn, barnet, foreldrene, samspill, familieforhold, risiko og beskyttelse, tiltak, konklusjon og skåre. Malen blir levert som IT-program gjennom Visma, eller Acos. Acos-varianten er eldre og ansett som utdatert (Lauritzen et al., 2017). I skilleark syv blir det listet opp risiko- og beskyttelsesfaktorer. Her er det saksbehandlers oppgave å krysse av for de risiko- og beskyttelsesfaktorer som blir avdekket i undersøkelsen og vurdere om de er reelle, samt om det er tilstrekkelig med beskyttelsesfaktorer. De 32 risikofaktorene i malen er basert på hvilke risikofaktorer Kvello oppfatter som de mest betydningsfulle med tanke på kumulativ risiko. De skal vurderes ut fra antall, alvorlighet/intensitet og varighet. Hvordan risikofaktorene skal skåres og vurderes er opp til saksbehandlers skjønnsvurdering. I skilleark syv er også listen over beskyttelsesfaktorer, de blir ikke gjennomgått her, men det er tenkt de skal vurderes av samme saksbehandler som har vurdert risikofaktorene (Lauritzen et al., 2017). Av de 32 risikofaktorene i Kvellomalen var 12 relatert til barnet, fire til foreldrene, og 16 av de til familie og nærmiljø. Dersom det er fem eller flere risikofaktorer til stede defineres det som høy risiko, og hvis det er tre eller fire risikofaktorer regnes det som moderat risiko (Lauritzen et al., 2017).

Kvellomalen har nylig blitt evaluert og vurdert opp mot maler som blir benyttet i andre land. I en rapport fra 2017 ble den evaluert opp mot BBIC i Sverige og ICS i Danmark. Alle disse malene er basert på at barns utvikling foregår i et samspill mellom egenskaper hos barnet og hos foreldre, i tillegg til miljøet. Rapporten konkluderer med at ingen av malene er fullstendige, men at de har styrker og svakheter alle tre. For Kvellomalen fantes det ikke et felles oppfølgings- og vedlikeholdssystem, så det er fare for at brukere av malen praktiserer den ulikt. Kvellomalen

legger opp til mer omfattende kartlegging enn de to andre malene når det kommer til samspill mellom foreldre og barn og omsorgspersonens evne til å forstå barnet (Lauritzen et al., 2017). Kvellomalen inneholder en egen del hvor barnets synspunkter innhentes, og det fokuseres mer eksplisitt på dette enn i de andre malene. Kvellomalen har derimot færre risiko- og beskyttelsesfaktorer enn de andre malene, og risikovurdering gjøres med tanke på kumulativ risiko hvor antall og styrken på risikofaktorene er viktig. Kvellomalen har altså ikke dekning for enkelte områder som bør være med i en økologisk undersøkelsesmodell (Lauritzen et al., 2017). Rapporten sier at “(i) hvordan barnet er fulgt opp i forhold til helsekontroller, (ii) grunnleggende omsorg i forhold til søvn og ernæring, (iii) faglig fungering og trivsel i skolen, (iv) barnets relasjon til søsken, (v) tidligere traumatiske hendelser i familien, og (vi) familiens integrering i nærmiljø og bruk av ressurser i lokalsamfunnet.” (Lauritzen et al., 2017, s. 103) er de elementene som ikke etterspørres tydelig i Kvellomalen.

Skolen legger til rette for en god oppvekst og er en sentral institusjon i barn og unges liv. Skolen er en arena hvor vennskap, sosial trening og kognitiv utvikling finner sted, så det er en viktig arena for utviklingen til barnet. Det er også slik at de voksne på skolen tilbringer mye tid sammen med barna, noe som gjør de til en viktig kilde på hvordan barna har det. Andelen barnevernssaker meldt inn av skolen har økt (Holterman, 2017) og skolen er en viktig melder av bekymringsverdige saker til barnevernet. Det finnes noen eksempler i media på at mobbesaker blir meldt til barnevernet (Ude, 2012), og når slike saker oppstår så bør barnevernet ha kunnskaper og beslutningsverktøyene på plass for å kunne avgjøre om det er snakk om en barnevernssak eller en mobbesak. Barnevernet bør også ha kunnskapen om mobbing til å arbeide med barnevernssaker hvor mobbing er en faktor. Noen symptomer på mobbing kan ligne på symptomene for omsorgssvikt (Kvello, 2018; Roland, 2015).

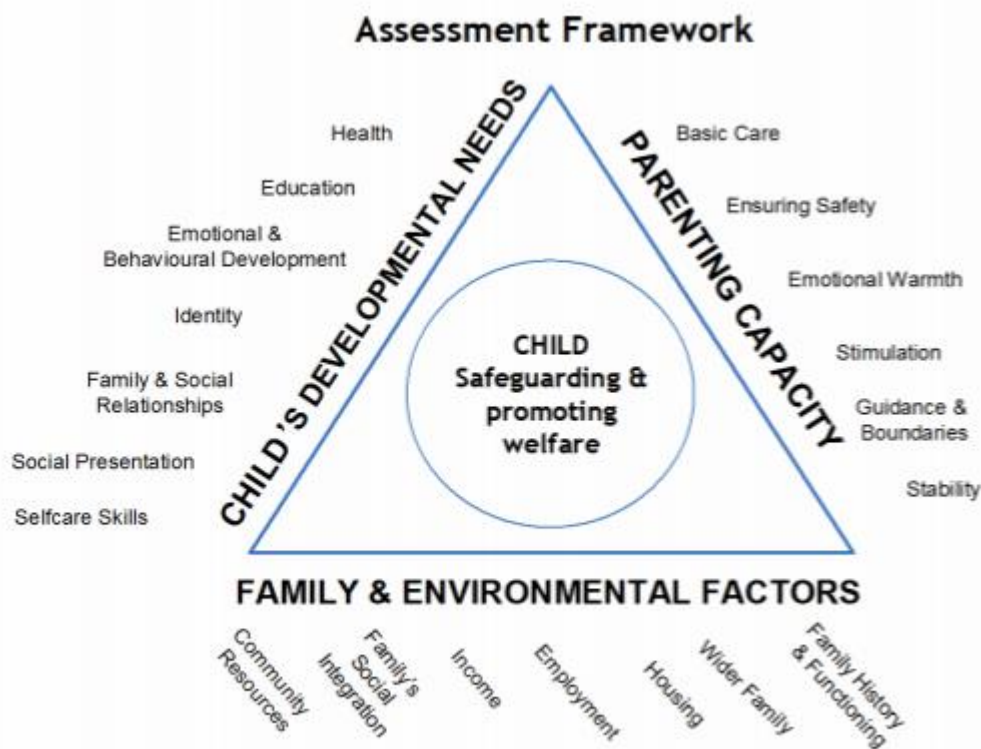
5.4 1.4. Teoretisk rammeverk

Kvellomalen sitt teoretiske utgangspunkt stammer fra Bronfenbrenners økologiske teori (Lauritzen et al., 2017). Gjennom sin økologiske utviklingsmodell forklarer Urie Bronfenbrenner det gjensidige spillet mellom individet og miljøet som gir grobunn for utvikling (Helsedirektoratet, 2015). Faktorer som eksisterer på forskjellige nivåene i individets omgivelser har betydning hvilken atferd og utvikling (Helsedirektoratet, 2015). Bronfenbrenners teori beskriver fire systemer som samhandler med hverandre, hvor sosiale interaksjoner og utvikling

formes. Disse blir omtalt som mikro-, meso-, ekso-, og makrosystemene (Helsedirektoratet, 2015). Individets sfære er i mikrosystemet, og samhandler med de øvrige systemene. I de øvrige systemene finnes eksempelvis venner, familie, skole, samfunnsfaktorer, kultur, økonomi og strukturer i samfunnet (Helsedirektoratet, 2015). Denne modellen søker å forklare at individet preges av komplekse forhold, helsen og trivsel avhenger av tilrettelegging for god fungering hos alle de forskjellige systemene i modellen (Helsedirektoratet, 2015). Bronfenbrenners teori legger rammeverket for denne oppgaven, blant annet fordi Kvellomalen har sterke røtter i denne teorien, og mobbing er et fenomen som ikke oppstår i et vakum, men skjer i samspill med andre individer og i systemer i samfunnet. Dette er en kompleks prosess, men faktorer kan hemme og fremme utvikling og atferd avhengig av hvordan systemnivåene påvirker hverandre (Espelage, Hong, Rao & Thornberg, 2015).

Den norske barnevernstjenesten er klassifisert som et behovsbarnevern fremfor et risikobarnevern, med risikobarnevern menes at undersøkelser aspirerer til å identifisere behov hos barn og familie med tanke på hjelpetiltak i motsetning til risikobarnevern som søker å kartlegge potensiell eller faktisk omsorgssvikt eller mishandling (Vis et al., 2016). Flere europeiske land søker nå mot et mer behovsrettet barnevern. For eksempel har de i Storbritannia har innført *the assessment framework* for å sette iverksette en slik utvikling. *The assessment framework* er basert på tre hovedområder, barnets helse og behov, foreldrenes oppdragelse og omsorg, og risiko og ressurser i slekt og nærmiljø (Vis et al. 2016). Det er mye som tyder på at det er hensiktsmessig å ha en felles nasjonal mal for undersøkelsesarbeid i barneverntjenesten (Lauritzen et al., 2017). I evalueringsarbeidet av Kvellomalen har *assessment framework* modellen blitt benyttet som et supplement, da mange beslutningsmaler allerede baserte seg på Bronfenbrennes økologiske modell. Dette vil være tilfellet i denne avhandlingen også, da den økologiske modellen allerede ligger til grunn så benyttes *assessment framework* for å sette funnene i system, og det er individ dimensjonen som er av interesse i denne omgangen. Dette for å følge på evalueringen som har kommet av Kvellomalen, samt følge den moderne tråden om et mer behovsrettet barnevern. Det er fokus på risikofaktorer i avhandlingen, men det betyr ikke at funnene ikke at funnene ikke er nyttige for et behovsrettet barnevern i form av å inkludere *Assessment framework*. *Assessment framework* modellen er knyttet til bedre samarbeid mellom involverte parter i en sak, og mer barnerettet praksis (Lèveillè & Chamberland, 2010), og bedre

informasjonsinnhenting og evaluering. *Assessment framework* har noen utfordringer i form av at den medfører merarbeid, sammenlignet med andre modeller. *Assessment framework* modellen fremstilles ofte som en triangel, som representerer de tre hovedområdene: barnets utviklingsbehov, foreldrenes kapasitet, og familie- og miljøfaktorer. Innenfor barns utviklingsbehovs siden så finner vi noen underkategorier som spesifiserer noen aspekter som er viktig for barnets utvikling. Disse er helse, utdanning, emosjonell- og atferdsutvikling, identitet, familieforhold, sosial presentasjon, og selvpleie evne. I sentrum av pyramiden er området for sosialtjenesten. De må arbeide med alle tre sidene av trekanten. Det er barnets utviklingsbehov som er fokuset for denne oppgaven.

Figur 1.

For å måle de forskjellige aspektene av barnets utviklingsbehov dimensjonen fra *assessment framework theory* så har en rekke variabler blitt valgt ut. Disse variabelene samsvarer med risikofaktorer som eksisterer i kvellomalen. De er ikke beskrevet nøyaktig slik kvellomalen fremstiller de, men er tenkt til å gi mål på noe av det samme. Årsaken til at de forskjellige variablene har blitt valgt blir presentert videre i delkapittelet.

Hva de forskjellige faktorene innenfor barnets utviklingssiden av trekanten og hva som menes med utdanning, emosjonell- og atferdsutvikling, familie og sosiale forhold, sosialpresentasjon, selvpleieevne og identitet. Utdanning handler om alle former for kognitiv utvikling, helt fra fødselen av (Department of health, 2000). Utdanning er en av de viktigste faktorene for god fungering hos barn i omsorg hos barnevernet (Backe-Hansen et al., 2010), og dårlig fungering på skolen medfører risiko mens god fungering er beskyttende. Barn i kontakt med barnevernet har dårlig skolefunksjon enn medelever (Barne-, Ungdoms-, og familiedirektoratet, 2014; Haugen & Johannessen, 2016)). Mangelfull eller dårlig erfaring med utdanning medfører dårlig fungering i voksenlivet og er sådan en viktig risikofaktor (Barne-, Ungdoms-, og familiedirektoratet, 2014). Det anses derfor som viktig å inkludere en variabel om skolefungering, da denne kan indikere hvorvidt eleven mesterer skolen eller ikke. Som nevnt tidligere, kan en konsekvens av mobbing være dårlig skolefunksjon.

Emosjonell- og atferds utvikling handler om barnets følelsesmessige respons til omgivelser. Dette kan dreie seg om følelsesmessig respons overfor foreldre, andre barn, form og kvalitet på tilknytning, temperament, evne til å tilpasse seg endring, respons på stress og selvkontroll (Department of health, 2000). Barn i kontakt med barnevernet eller barn som har opplevd risikofylte hendelser i livet kan ha vanskeligheter med å regulere emosjoner og er i risikozonen for å utvikle atferdsvansker. Mobbing kan være et uttrykk for dårlig emosjonell- og atferdsutvikling.

Familie og sosiale forhold handler om utvikling av empati og evne til å føle empati samt å sympatisere med andre, men også varme og stødige følelser til familiemedlemmer, jevnaldrende og venner (Department of health, 2000). For barn i omsorg av barnevernet er relasjoner spesielt viktig, gode relasjoner er viktig for barnet og de bør være stabile (Barne-, Ungdoms-, og familiedirektoratet, 2014). De fleste barn har minst en god venn, men om lag 1 av 10 har ikke det og andelen er høyere for familier med lav økonomi (Folkehelseinstituttet, 2016). Det å ha venner er viktig da det kan virke fremmede på å takle motstand (Folkehelseinstituttet, 2016). Studier peker på at negative familieerfaringer er assosiert med mobbing (Farrell & Volk, 2017), og at dårlige vennskap også er knyttet til mobbing. Dårlige eller aggressive handlinger mot jevnaldrende er knyttet til konflikt i familiedynamikken, og er knyttet til å utøve mobbing

(Espelage et al., 2015). Mobbing øker i overgangen fra barneskole til ungdomsskole, da eleven skal tilpasse seg seg i et nytt sosialt miljø(Espelage et al., 2015). Alkoholproblem hos foreldre medfører en betydelig risikofaktor for barnet (Folkehelseinstituttet, 2016)

Sosial presentasjon handler om barnets forståelse av fremtoningen sin, atferd og ethvert aspekt som kan bli vurdert av andre for å skape en oppfattelse av individet (Department of health, 2000). Sosioøkonomisk status kan være en faktor som påvirker individets fremtoning og er tenkt til å gi et mål dette. Studier har pekt på at barn i lavinntektsfamilier har en ufordel sammenlignet med kontrollgruppen (Kristoffersen, 2019), og at denne ufordelen vedvarer etter inntekten til familien har bedret seg. Forskjeller i sosioøkonomisk status har blitt vurdert som en maktforskjell, hvor de med høy sosioøkonomisk status har mer makt enn de med lav (Schumann et al., 2014). Lav sosioøkonomisk status er assosiert med større sjanse for å oppleve mobbing (Schumann et al., 2014). Denne forskjellen er ikke vedvarende på alle områder av barnets liv, men det påvirker eksempelvis skoletrivsel. Lav økonomi kan også påvirke barns helse og velferd, eksempelvis har det en sammenheng med rusbruk(Folkehelseinstituttet, 2016).

Identitet handler om barnets oppfattelse av seg selv i forhold til andre, selvtilit, selvbylde, rase, kjønn, alder, religion, seksualitet og uførhet, samt gruppetilhørigheten til barnet. Kjønn blir brukt som mål på identitet (Department of health, 2000). Kjønnskategoriene inkludert er gutt og jente. Det er vanligst å spørre etter to kjønnskategorier i spørreskjemaer, selv om det finnes flere kjønnskategorier man kan spørre etter (Westbrook & Saperstein, 2015). Det at det i denne studien også blir benyttet to kjønnskategorier gjør det mer sammenlignbart med de aller fleste andre studier, samt eldre litteratur og forskning om mobbing. Noe litteratur peker på at gutter er mer aktive i nettmobbing enn jenter, og andre studier peker på at jenter er mer involvert i nettmobbing enn gutter (Smith & Steffgen, 2013). Effekten mobbing har på helsen til individer kan også knyttet til kjønnsforskjeller, eksempelvis at jenter misbruker rus i høyere grad enn gutter, samt at de rapporterer lavere selvtilit enn gutter når de blir utsatt for indirekte mobbing (Smith & Steffgen, 2013). Kjønn blir pekt på som en viktig demografi som risikofaktor for mobbing. Noen studier peker på at gutter har større risiko for å utøve mer direkte mobbing, og jenter delta i mer indirekte mobbing (Farrell & Volk, 2017), det er teoretisert at dette stammer fra økt press når det kommer til seksuell utvelgelse i tenårene. Mobbing fungerer da som et middel for å heve seg

selv og gjøre seg selv mer tiltrekkende for motsatt kjønn, mens man utrydder konkurrenter av samme kjønn (Farrell & Volk, 2017).

Selvpleieevne handler om barnets praktiske, emosjonelle og kommunikasjonsmessige kompetanse som skal fremme uavhengighet, men også hvordan barna får selvtillit og praktiske evner til å være vekk fra familien og selvstendige. Spesielt bør oppmerksomheten rettes mot aspekter som kan hemme barnet og andre sårbarheter og sosiale omstendigheter som kan påvirke muligheten til å utvikle slike selvpleieevner (Department of health, 2000). Tidlige intervensjonsprogrammer mot rusmisbruk viser å øke skoletilhørigheten og akademisk prestasjon, samt fremme sosial kompetanse, samt mindre dårlig oppførsel i skolen (Hawkins, Catalano, Kosterman, Abbott & Hill, 1999). Alkohol er en av de største truslene mot folkehelsen, og er den tredje største risikofaktoren for uførhet og død i Europa (Bellis et al., 2009). Studier peker på at selv de med lavt alkoholkonsum opplever ulemper knyttet til drikkingen, som vold (Bellis et al., 2009), og konkluderer med at alkoholmisbruk blant ungdom bør unngås.

5.5 1.5. Oppsummering

Innledningsvis har det blitt beskrevet en rekke aspekter rundt mobbing, hva risikofaktorer er, hvordan barnevern og mobbing henger sammen, hva Kvellomalen er og hvilket teoretisk rammeverk som ligger til grunn. Med denne kunnskapen i bakhånd trekkes problemstillingen frem på nytt; *Hvilken sammenheng har mobbing med risikofaktorer hentet fra Kvellomalen, og hvordan henger de sammen med ulike mobbeerfaringer?*

Mobbing og bivirkninger av mobbing kan knyttes til flere risikofaktorer fra Kvellomalen. Variablene som benyttes er kjente risikofaktorer og forskjellige dimensjoner av de kan indikere om et barn er i risikozonen for dårlig utvikling eller god utvikling. Selv om disse risikofaktorene er kjent i barnevernsarbeid og innenfor forskning på mobbing er det interessant å sette de sammen. Det er ønskelig med kompetanseheving innenfor barnevernet på mobbing, ikke bare fordi det er aspekter ved et barns liv de møter i eget arbeid, men tverrfaglig kompetanse er veien å gå for å løse mobbeproblematikk og forstå hverdagen til barn i kontakt med barnevernet bedre. Selv om de færreste barn blir involvert i mobbing i løpet av skolegangen så er det flere risikofaktorer som kan tilsi at barnevernsbarn er i risikozonen for å bli involvert i en mobbeproblematikk. Da fungering i skolen og sosial kompetanse er så viktig for at barn i

barnevernet skal klare seg, så må faktorer som truer dette ses nærmere på. Mobbing er en faktor som i aller høyeste grad truer dette. Mobbing er kanskje skolens bord å avdekke og sette inn tiltak mot, men mobbing er alle sitt ansvar. I ettermålet av evalueringen av Kvellomalen er det en idé å undersøke forhold som truer barns skoletrivsel, og spesielt siden barn i kontakt med barnevernet sliter spesielt mye med skolen både faglig og sosialt, og å mestre den er essensielt for videre fungering. Det kan spare samfunnet en hel del å ha god kunnskap om hva som kan indikere mobbing og fange opp disse tidlig.

2. Metode

Datamaterialet benyttet i denne oppgaven er hentet fra W8[wait] prosjektet ved RKBU Nord. Datainnhenting og undersøkelsen er utført på bestilling fra helsedirektoratet. Den opprinnelige studien var en longitudinell studie med kvasi-eksperimentell kontrollgruppe design, og ble utført på ungdomsskoler i Oslo og Akershus. W8[wait] prosjektet er evalueringen av et rus-intervensjonsprogram utviklet av KoRus Nord, dette programmet heter Unge & Rus. 91 skoler ble invitert til å delta, og av disse deltok 41 skoler. I denne oppgaven så blir metoden ikke-eksperimentell da det ikke forekommer noen manipulasjon, og at sammenhenger mellom variabler er det som er av interesse. Det som blir studert i denne oppgaven er første målingen, også kalt T1. Denne stammer fra januar 2011, da elevene gikk i 8. klasse med en snittalder på 13,5 år (Strøm, 2015), her var det totalt 1574 respondenter. Studien er godkjent av Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK).

Datamaterialet stammer fra et selv-rapport spørreskjema gjennom questback, elevene har fylt ut dette skjemaet på nett i skoletiden. Utdanningsdirektoratet har hatt ansvar for å sende ut linken som ledet til spørreskjema, til de aktuelle skolene.

Skolene som deltok i undersøkelsen ble invitert via e-post. På de skolene som ønsket å delta så informerte lærerne klassen verbalt om studien, de fikk så med et skriv hjem med studieinformasjon. I studieinformasjonen så lå det med samtykkeerklæring. Både elev og foresatte måtte underskrive samtykkeerklæring for å få godkjent deltakelse til studien. Skjemaene ble så levert tilbake til skolen. Elevene er anonymisert ved å få en tallbasert ID.

Analysen av datamaterialet er gjort med *statistical package for social sciences* (Spss 25). Variablene er rekodet, deretter er det utført en crosstabs analyse og en logistisk regresjon til slutt. Til sammen er det utført fire logistisk regresjons analyser, en med utøvd mobbing, en med opplevd mobbing, en med opplevd nettmobbing, og en med utøvd nettmobbing. Variablene er valgt ut fra Kvellomalen og *assessment framework theory*. Kvellomalen er med fordi det er et viktig verktøy i barnevernet, og da problemstillingen åpner for at mobbing bør tydeliggjøres i barnevernet så benyttes også *assessment framework theory* som et supplement i å vurdere dette, slik som den også ble benyttet i evalueringen av Kvellomalen. Det antas at disse variablene allerede er i barnevernets søkelys da de er en del av Kvellomalen. Det er *Child's developmental needs* dimensjonen som ses nærmere på i denne oppgaven, og denne dimensjonen av *assessment framework theory* inneholder barnets *health, education, emotional and behavioural development, identity, family and social relationships, social presentation, selfcare skills*. Disse har jeg oversatt til norsk ved å kalle de helse, utdanning, emosjonell- og atferdsutvikling, identitet, familie og sosiale forhold, sosial presentasjon og selvpleie evne. I analysen har mobbevariablene vært ledende, og det er de som rapporterer å ha opplevd mobbing som er benyttet, denne er omkodet til "ja". Variablene som er valgt er kjønn, mobbeerfaring, opplevd økonomi i familien, alkoholdebut, skoleferdigheter, konsentrasjonsvansker på skolen, deltakelse i slåssing eller alvorlig krangling, ensomhet, krangling og kaos hjemme, familiemedlemmer med alkoholproblemer. Nagelkerke R Squared test er valgt for å estimere varians i modellen.

5.6 2.1. Måleinstrumenter

De forskjellige variablene er basert på barnets utviklingsbehov i *assessment framework theory*, og finnes i Kvellomalen. Sosial presentasjon, identitet, selvpleie evne og mobbeerfaring er kodet forskjellig fra resterende og blir forklart ytterligere videre i teksten, mens de resterende om utdanning, emosjonell- og atferdsutvikling, familie og sosiale forhold er alle kodet fra 5 svarkategorier til 3. De fem svarkategoriene er 1 = "Stemmer dårlig", 2 = "Stemmer nokså dårlig", 3 = "Stemmer verken godt eller dårlig", 4 = "Stemmer nokså godt", og 5 = "Stemmer godt". Disse er kodet til at 1-2 = "Passer dårlig", 3 = "Nøytral", og 4-5 = "Passer bra". Mål på helse er ikke med i spørreskjema og derfor ikke inkludert som en variabel. Spørreskjema er utarbeidet av RKBU Nord.

5.6.1 2.1.1. Demografiske variabler

Mål på demografi er presentert med variabelen kjønn. For kjønn er svarkategoriene er “jenter” og “gutt” og jente er kodet 0 og gutt 1. Kjønn er benyttet som mål på identitets dimensjonen i *assessment framework theory*. Denne variabelen fremstår som dikotom og er ikke rekodet annet enn på verdiene for de to kjønnskategoriene.

5.6.2 2.1.2. Variabler om atferd

5.6.2.1 Mobbeerfaing

Mobbeerfaring blir målt med 4 separate spørsmål. Disse fire spørsmålene gir oss informasjon om hvorvidt respondentene har opplevd mobbing, utøvd mobbing, opplevd nettmobbing, eller utøvd nettmobbing. Mobbeerfaring-spørsmålet spør om de har opplevd mobbing de siste 3 månedene og er rangert fra 1 til 5. “Har du blitt mobbet de siste 3 månedene på skolen?”, “Har du mobbet andre på skolen de siste 3 månedene?”, “Har du opplevd å bli cyber-mobbet de siste 3 månedene?”, og “Har du cyber-mobbet andre de siste 3 månedene?”, og svarkategoriene lyder 1 = “Ikke i det hele tatt”, 2 = “en sjelden gang”, 3 = “2-3 ganger i måneden”, 4 = “omtrentlig flere ganger i uken”, og 5 = “flere ganger i uken”. Svarkategori 1 og 2 ble rekodet til “Nei”(0) og svarkategori 3, 4, og 5 ble rekodet til “Ja” (1) (Solberg & Olweus, 2003). Opplevd/utøvd mobbing kategoriene er tenkt som mål på tradisjonell mobbing, og nettmobbing kategoriene skal måle nettmobbing.

5.6.2.2 Utdanning

I denne avhandlingen er skoleferdigheter mål på utdanning i *assessment framework theory*. Datamaterialet stammer fra spørsmål i spørreskjema som gir data på selvrappport om egne skoleferdigheter. Spørsmålet er “Hvordan er dine skoleferdigheter i forhold til dine medelever?” og svarkategoriene er “Dårligere” “middels” og “bedre”. Denne variabelen er ikke rekodet eller skrevet om til tabellen og fremstår derfor slik den er. I tabellen er spørsmålet presentert med “Skoleferdigheter”.

5.6.2.3 Emosjonell- og atferdsutvikling

Fra *assessment framework theory* har emosjonell- og atferdsutvikling blitt presentert med selvrappotering på vansker med å konsentrere seg på skolen og om eleven deltar i slåssing eller alvorlig krancling. Konsentrasjonsvansker er fra spørsmålet “Jeg synes det er vanskelig å følge

med i skoletimene” og svarkategoriene er “Stemmer dårlig”, “Stemmer nokså dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig”, “Stemmer nokså godt” og “Stemmer godt”. Disse svarkategoriene har blitt kodet om. “Stemmer dårlig” og “Stemmer nokså dårlig” har blitt kodet om til “Passer dårlig” og “Stemmer verken godt eller dårlig” er kodet til “Nøytral” og “Stemmer nokså godt” og “Stemmer godt” er kodet til “Passer bra”. I tabellen fremstår dette spørsmålet som “Vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen”.

På variabelen delta i alvorlig slåssing og alvorlig krangling er “Jeg deltar aldri i alvorlig slåssing, eller alvorlig krangling” og svarkategoriene er “Stemmer dårlig”, “Stemmer nokså dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig”, “Stemmer nokså godt” og “Stemmer godt”. Svarkategoriene er kodet om til “Stemmer godt” og “Stemmer nokså godt” til “Passer bra”, “Stemmer verken godt eller dårlig” til “Nøytral”, og “Stemmer dårlig” og “Stemmer nokså dårlig” til “Passer Dårlig”. I tabellen fremstår spørsmålet som “Deltar aldri i slåssing eller alvorlig krangling”.

5.6.2.4 Familie og sosiale forhold

Familie og sosiale forhold fra *assessment framework theory* er målt Dette måles ut fra om de hadde gode venner på barneskolen, og var nesten aldri ensomme, om det er mye krangling og kaos i hjemmet, eller om de har familiemedlemmer i hjemmet med alkoholproblemer. Venner og ensomhet på barneskolen er basert på selvrappport i spørreskjema og er formulert “På barneskolen hadde jeg gode venner, og følte meg nesten aldri ensom”. Svarkategoriene i spørreskjema var “Stemmer dårlig”, “Stemmer nokså dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig”, “Stemmer nokså godt” og “Stemmer godt”. Dette spørsmålet fremstår i tabellen som “Gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen” og svarkategoriene har blitt kodet fra “Stemmer dårlig” og “Stemmer nokså dårlig” til “Passer dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig” til “Nøytral”, og “Stemmer godt” og “Stemmer nokså godt” til “Passer bra”.

På krangling og kaos i hjemmet var spørsmålet “Hjemme hos oss er det mye krangling og kaos” og svarkategoriene var “Stemmer dårlig”, “Stemmer nokså dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig”, “Stemmer nokså godt” og “Stemmer godt”. Spørsmålet har blitt endret til “Bor i hjem med mye krangling og kaos” og svarkategoriene er blitt slått sammen til “Stemmer dårlig”

og “Stemmer nokså dårlig” til “Passer dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig” til “Nøytral”, og “Stemmer godt” og “Stemmer nokså godt” til “Passer bra”.

Familiemedlem med alkoholproblem er målt med spørsmålet “En eller flere av familiemedlemmene hjemme hos oss, har hatt problemer med å styre alkoholbruken” og svarkategoriene var “Stemmer dårlig”, “Stemmer nokså dårlig”, “Stemmer verken godt eller dårlig”, “Stemmer nokså godt” og “Stemmer godt”. Spørsmålet fremstår i tabellen som “Familiemedlem hjemme med alkoholproblem” og svarkategoriene har blitt slått sammen. “Stemmer dårlig” og “Stemmer nokså dårlig” har blitt slått sammen til “Passer dårlig”.

5.6.2.5 Sosialpresentasjon

Sosial presentasjon er målt med selvrappport av familiens økonomi. Opplevd sosioøkonomisk spørsmålet er som følger; “Mener du familien din økonomisk har” også svarkategoriene delt i 5 fra 1= “Veldig dårlig”, 2= “Dårlig”, 3=“Middels”, 4=“God” til 5=“Veldig god”. Denne har blitt kodet til 1 “Veldig dårlig” og “Dårlig” til “Lav”, middels er kodet til “Middels”, og “God” og “Veldig god” er kodet til “Høy”. Spørsmålet er endret til “Opplevd økonomi i familien”

5.6.2.6 Selvpleieevne

For å måle selvpleieevne er variabelen hvorvidt eleven hadde debutert med alkohol eller ikke brukt. Denne er ikke kodet om og fremstår dikotom i spørreskjema. “Har du noen gang drukket minst et lite glass med alkohol” og svarkategoriene er “Ja” eller “Nei”. I tabellen fremstår dette spørsmålet som “Alkoholdebut”.

3. Resultat

5.7 3.1. Deskriptiv statistikk

Tabell 1. Deskriptiv statistikk.

	<i>N</i>	%
<i>Kjønn</i>		
Jenter	769	50,5
Gutter	785	49,5
<i>Mobbeerfaring</i>		
Opplevd mobbing	93	6,0
Opplevd nettmobbing	46	3,0
Utøvd mobbing	43	2,8
Utøvd nettmobbing	24	1,6
<i>Opplevd økonomi i familien</i>		
Lav	21	1,4
Medium	296	19,0
Høy	1237	79,6
<i>Alkohol debutert</i>		
Ja	375	24,0

Nei	1190	76,0
<i>Skoleferdigheter</i>		
Dårligere enn medelever	41	2,6
På samme nivå som medelever	938	60,1
Høyere enn medelever	582	37,3
<i>Vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen</i>		
Passer dårlig	1034	67,3
Nøytral	278	18,1
Passer bra	224	14,6
<i>Deltar aldri i slåssing eller alvorlig krangling</i>		
Passer dårlig	209	13,6
Nøytral	224	14,5
Passer bra	1109	71,9
<i>Gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen</i>		
Passer dårlig	147	9,6
Nøytral	198	13,0
Passer bra	1183	77,4
<i>Bor i hjem med mye krangling og kaos</i>		
Passer dårlig	1126	73,7

Nøytral	239	15,6
Passer bra	163	10,7
<i>Familiemedlem hjemme med alkoholproblemer</i>		
Passer dårlig	1386	90,1
Nøytral	66	4,3
Passer bra	87	5,7

I studien var det nesten helt perfekt kjønnsfordeling med litt flere jenter (50,5%) enn gutter (49,5%). Det var flere som rapporterte å ha opplevd mobbing (6%) enn å ha utøvd mobbing (2,8%). Det samme gjaldt for nettmobbing kategoriene hvor det var flere som opplevde nettmobbing (3%) enn det var som utøvde nettmobbing (1,6%). De fleste opplevde sin familieøkonomi som høy (79,6%). Omtrent en fjerdedel av utvalget hadde debutert med alkohol (24%). De fleste opplevde sine skoleferdigheter som på samme nivå som medelever (60%) og de færreste rapporterer å prestere dårligere enn medelever (2,6%). 37,3% opplevde de presterte bedre enn medelever. Mesteparten av elevene opplevde ikke å ha konsentrasjonsvansker på skolen, men det var hele 14% som opplevde å ha vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen. Det var kun fåtallet som rapporterte å delta i alvorlig slåssing og krangling. De fleste i utvalget opplevde å ha gode venner på barneskolen og følte seg nesten aldri ensomme. De færreste opplevde at deres hjem var preget av mye krangling og kaos, samt at de færreste opplevde å ha familiemedlem med alkoholproblemer.

5.8 3.2. Prediksjon av logistisk regresjonsanalyse for mobbeerfaring

Tabell 2. Logistisk regresjonsanalyse - Mobbing opplevd

	Opplevd mobbing <i>n</i> (%)	B (SE)	Odds Ratio [95% CI]
<i>Kjønn</i>			
Jenter	36 (39.6)	Ref.	
Gutter	55 (60.4)	-.28 (.28)	1.32 (.77 – 2.27)
<i>Mobbeerfaring</i>			
Opplevd nettmobbing	25 (27.2)	-2.80 (.44)	.06 (.03 – .14)***
Utøvd mobbing	16 (17.4)	-1.49 (.57)	.23 (.07 – .69)**
Utøvd nettmobbing	11 (11.8)	.39 (.80)	1.48 (.31 – 7.11)
<i>Opplevd økonomi i familien</i>			
Lav	5 (5.5)	.48 (.78)	1.63 (.35 – 7.50)
Medium	23 (25.3)	.32 (.30)	1.38 (.76 – 2.55)
Høy	63 (69.2)	Ref.	
<i>Alkohol debutert</i>			
Ja	28 (30.1)	.31 (.32)	1.37 (.74 – 2.55)
Nei	65 (69.9)	Ref.	
<i>Skoleferdigheter</i>			
Dårligere enn medelever	10 (10.8)	.27 (.58)	1.31 (.42 – 4.10)
På samme nivå som medelever	46 (49.5)	-.49 (.28)	.61 (.35 – 1.06)
Høyere enn medelever	37 (39.8)	Ref.	

Vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen

Passer dårlig	50 (54.3)	-.26 (.36)	.77 (.38 – 1.56)
Nøytral	18 (19.6)	-.37 (.41)	.69 (.31 – 1.54)
Passer bra	24 (26.1)	Ref.	

Deltar aldri i slåssing eller alvorlig krancling

Passer dårlig	17 (18.7)	-.08 (.40)	.92 (.42 – 2.00)
Nøytral	23 (25.3)	.74 (.33)	2.09 (1.09 – 3.99)*
Passer bra	51 (56.0)	Ref.	

Gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen

Passer dårlig	22 (23.7)	1.29 (.35)	3.63 (1.85 – 7.13)***
Nøytral	16 (17.2)	.79 (.35)	2.20 (1.11 – 4.33)*
Passer bra	55 (59.1)	Ref.	

Bor i hjem med mye krancling og kaos

Passer dårlig	53 (58.2)	-.59 (.38)	.55 (.27 – 1.15)
Nøytral	17 (18.7)	-.49 (.44)	.61 (.26 – 1.45)
Passer bra	21 (23.1)	Ref.	

Familiemedlem hjemme med alkoholproblemer

Passer dårlig	73 (78.5)	-1.11 (.42)	.33 (.15 - .76)**
Nøytral	4 (4.2)	-1.96 (.80)	.14 (.03 - .67)*
Passer bra	16 (17.2)	Ref.	

Note: *p<.05, ** p<.01, ***p<.001

I tabell 2. er resultatene fra den logistiske regresjonen på opplevd mobbing presentert. De som svarte ja på å oppleve mobbing er analysert. Denne tabellen forklarer analysen 26,5% av variansen i opplevd mobbing. De signifikante prediktorene var opplevd nettmobbing, utøvd mobbing, nøytral til å delta i alvorlig slåssing og krancling, å ikke ha gode venner og føle seg

ensomme på barneskolen, samt å ikke ha familiemedlem med alkoholproblemer eller nøytral til familiemedlem med alkoholproblemer.

For mobbeerfaring kategorien så var nettmobbing ($p < .001$) en signifikant prediktor. Det var større sjanse for å oppleve nettmobbing hvis opplevd mobbing (OR=.06, 95%CI:.03-.14). Hvis du hadde utøvd mobbing ($p < .01$) var det også en signifikant prediktor. Hvis du hadde opplevd mobbing var det sjanse for at du hadde utøvd mobbing (OR=.23, 95%CI:.07-.69). Utøve nettmobbing var ikke en signifikant prediktor. På delta i slåssing og krangling var det signifikant funn på nøytralkategorien ($p < .05$). Det var signifikant høyere sjanse for å oppleve mobbing om du svarte nøytral til å delta i alvorlig slåssing og krangling (OR=2.09, 95%CI:1.09-3.99). Dette predikerte at de som opplevde mobbing deltok ikke i alvorlig slåssing og krangling. Gode venner og var nesten aldri ensom på barneskolen ($p < .001$) var en signifikant prediktor. Det var høyere odds for å ha venner og føle seg lite ensom på barneskolen enn å ikke ha venner og føle seg ensom (OR=3.63, 95%CI:1.85-7.13). Nøytralkategorien var også en signifikant prediktor ($p < .05$) på om du hadde opplevd mobbing (OR=2.20, 95%CI:1.11-4.33). Familiemedlem med alkoholproblem var en signifikant prediktor ($p < .01$) på om du opplevde mobbing (OR=.33, 95%CI:.15-.76), samt hvis du svarte nøytral ($p < .05$) så predikerte det signifikant om du opplevde mobbing (OR=.14, 95%CI:.03-.67). Det var høyere odds for å ha familiemedlem hjemme med alkoholproblemer hvis du opplevde mobbing.

De variablene som ikke var signifikante i denne analysen var om de hadde kjønn, opplevd sosioøkonomisk status, alkoholdebut, skoleferdigheter, konsentrasjonsvansker, krangling og kaos i hjemmet. De signifikante variabelene predikerte at hvis du opplevde mobbing så var det større risiko for å oppleve nettmobbing og å utøve mobbing. De som opplever mobbing deltar ikke i alvorlig slåssing og krangling. Det er lavere odds for å oppleve ensomhet og ha lite venner når man opplever mobbing. Det er høyere odds for å ha familiemedlem med alkoholproblemer hvis du opplever mobbing.

Tabell 3. Logistisk regresjonsanalyse – Nettmobbing opplevd

	Opplevd nettmobbing <i>n</i> (%)	B (SE)	Odds Ratio [95% CI]
<i>Kjønn</i>			
Jenter	19 (41.3)	Ref.	
Gutter	27 (58.7)	-.55 (.40)	.57 (.24-1.37)
<i>Mobbeerfaring</i>			
Opplevd mobbing	25 (56.8)	-2.92 (.50)	.05 (.02-.13)***
Utøvd mobbing	16 (35.6)	-.60 (.70)	.54 (.12-2.35)
Utøvd nettmobbing	17 (37)	3.78 (1.20)	.02 (.00-.12)***
<i>Opplevd økonomi i familien</i>			
Lav	5 (10.9)	.25 (.50)	1.29 (.50-3.30)
Medium	11 (23.9)	1.85 (.90)	6.35 (1.03-39.18)*
Høy	30 (65.2)	Ref.	
<i>Alkohol debutert</i>			
Ja	26 (56.5)	-1.03 (.40)	.35 (.15-.83)*
Nei	20 (43.5)	Ref.	

Skoleferdigheter

Dårligere enn medelever	6 (13)	.11 (.50)	1.12 (.43-2.90)
På samme nivå som medelever	27 (58.7)	-.31 (.90)	.73 (.12-4.27)
Høyere enn medelever	13 (28.3)	Ref.	

Vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen

Passer dårlig	16 (35.6)	.34 (.54)	1.40 (.48-4.12)
Nøytral	14 (31.1)	-.70 (.60)	.49 (.16-1.46)
Passer bra	15 (33.3)	Ref.	

Deltar aldri i slåssing eller alvorlig krangling

Passer dårlig	15 (33.3)	.40 (.60)	1.50 (.50-4.502)
Nøytral	12 (26.7)	.80 (.50)	2.24 (.80-6.27)
Passer bra	18 (40)	Ref.	

Gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen

Passer dårlig	13 (28.9)	-.25 (.639)	.77 (.22-2.72)
Nøytral	6 (13.3)	1.15 (.50)	3.18 (1.17-8.63)*
Passer bra	26 (57.8)	Ref.	

Bor i hjem med mye krangling og kaos

Passer dårlig	24 (53.3)	.40 (.60)	1.70 (.43-6.64)
---------------	-----------	-----------	-----------------

Nøytral	9 (20)	.80 (.50)	2.47 (.76-7.99)
Passer bra	12 (26.7)	Ref.	
<i>Familiemedlem hjemme med alkoholproblemer</i>			
Passer dårlig	28 (62.2)	-.98 (90)	.37 (.06-2.19)
Nøytral	6 (13.3)	1.82 (.58)	.16 (.05-.51)***
Passer bra	11 (24.4)	Ref.	***

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

I tabell 3 vises resultatene for den logistiske regresjonsanalysen for opplevd nettmobbing. Analysen i tabell 3 forklarer 49,1% variansen. Det er funnet signifikante prediktorer for mobbeerfaring, opplevd økonomi, alkoholdebut, gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen, familiemedlem med alkoholproblem.

For mobbeerafing er prediktorer opplevd mobbing ($p < .001$) hvorvidt man opplever nettmobbing (OR=.05, 95% CI:.02-.13). Det var også signifikante funn hvor hvorvidt man har utøvd nettmobbing ($p < .001$) og på hvorvidt man opplevde nettmobbing (OR=.02, 95% CI:.00-.12). Hvis eleven opplevde nettmobbing var det større risiko for å oppleve mobbing samt utøve nettmobbing. På opplevd økonomi i familien var det signifikant funn på medium-kategorien ($p < .05$), det å oppleve familieøkonomien som middels predikerte at det var større sjanse for å ha høy familieøkonomi enn middels (OR=6.35, 95% CI:1.03-39.18) hvis man opplevde nettmobbing. Så hvis eleven opplevde nettmobbing var det lavere risiko for å ha middels sosioøkonomisk status, enn å ha høy sosioøkonomisk status. Det var også signifikant funn på å ha debutert med alkohol ($p < .05$) fremfor å ikke ha det som en prediktor på opplevd nettmobbing (OR=.35, 95% CI:.15-.83). Dette indikerte at de som opplevde nettmobbing hadde høyere risiko for å ha debutert med alkohol enn å ikke ha debutert med alkohol. På kategorien ensomhet og venner på barneskolen var det signifikant prediktor på nøytralkategorien ($p < .05$). Det å være i nøytralkategorien predikerte hvorvidt man opplevde nettmobbing fremfor å oppleve at man har venner og ikke ensom på barneskolen (OR=3.18, 95% CI:1.17-8.63). Så å oppleve nettmobbing medfører at du hverken eller har gode venner og føler på ensomhet fremfor å ha gode venner og føle på lite

ensomhet. Familiemedlem med alkoholproblemer så var det signifikant prediksjon i kategorien nøytral ($p < .001$) som betyr at det var høyere odds for å være i nøytral-kategorien (OR=.16, 95% CI:.05-.51), enn å ha familiemedlem hjemme med alkoholproblemer ($p < .001$).

Kategoriene uten signifikante funn var skoleferdigheter, konsentrasjonsvansker, slåssing og krangling, hjem med krangling og kaos. Så hvis du opplever nettmobbing er det risiko for å oppleve andre former for mobbing, ha drukket minst et glass alkohol og ha familiemedlem med alkoholproblemer hjemme. De som opplever nettmobbing har lavere risiko for å ha få venner og føle seg ensom, samt høyere risiko for å ha god økonomi i familien.

Tabell 4. Logistisk regresjonsanalyse – Nettmobbing utøvd

	Nettmobbing utøvd <i>n</i> (%)	B (SE)	Odds Ratio [95% CI]
<i>Kjønn</i>			
Jenter	3 (12.5)	Ref.	
Gutter	21 (87.5)	2.67 (1.70)	14.44 (.54-382)
<i>Mobbeerfaring</i>			
Opplevd nettmobbing	17 (73.9)	-3.90 (1.11)	.02 (.00-.17)***
Opplevd mobbing	11 (50)	.25 (1.11)	1.28 (.14-11.34)
Utøvd mobbing	17 (73.9)	-4.02 (1)	.01 (.00-.12)***
<i>Opplevd økonomi i familien</i>			
Lav	3 (13)	.59 (.90)	1.81 (.28-11.40)
Medium	6 (26.1)	2.11 (1.70)	8.26 (.31-218.22)
Høy	14 (60.9)	Ref.	
<i>Alkohol debutert</i>			
Ja	16 (66.7)	.09 (.90)	1.58 (.20-5.89)
Nei	8 (33.3)	Ref.	
<i>Skoleferdigheter</i>			
Dårligere enn medelever	4 (16.7)	.45 (1)	1.58 (.24-10.23)

På samme nivå som medelever	13 (54.2)	-.00 (1.60)	.99 (.04-24.54)
Høyere enn medelever	7 (29.2)	Ref.	
<i>Vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen</i>			
Passer dårlig	7 (31.8)	.62 (1.10)	1.86 (.19-17)
Nøytral	8 (36.4)	-.19 (1.20)	.82 (.07-8.50)
Passer bra	7 (31.8)	Ref.	
<i>Deltar aldri i slåssing eller alvorlig krangling</i>			
Passer dårlig	11 (47.8)	1.65 (1.20)	5.21 (.52-52.11)
Nøytral	9 (39.1)	1.50 (1)	4.50 (.58-34.77)
Passer bra	3 (13)	Ref.	
<i>Gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen</i>			
Passer dårlig	6 (26.1)	-.81 (1.40)	.44 (.02-6.88)
Nøytral	5 (21.7)	1.69 (1)	5.44 (.73-40.51)
Passer bra	12 (52.2)	Ref.	
<i>Bor i hjem med mye krangling og kaos</i>			
Passer dårlig	9 (39.1)	-1.22 (1.30)	.29 (.02-3.91)
Nøytral	7 (30.4)	-1.37 (1.11)	.25 (.03-2.10)
Passer bra	7 (30.4)	Ref.	

Familiemedlem hjemme med alkoholproblemer

Passer dårlig	14 (60.9)	32 (2.10)	1.37 (.02-85.37)
Nøytral	6 (26.1)	1.51 (1.60)	4.55 (.19-104.43)
Passer bra	3 (13)	.Ref.	

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

I tabell 4 så er utøvd nettmobbing den avhengige variabelen, og denne tabellen presenterer funnene for den logistiske regresjonen utført på denne variabelen. Analysen forklarer 71,3% av variansen på utøvd nettmobbing. Signifikante funn for nettmobbing var mobbeerfaring, resterende kategorier var det ikke noen signifikante prediktorer for denne avhengige variabelen. Opplevd mobbing en signifikant prediktor ($p < .001$). Hvorvidt du opplever mobbing predikerer om du utøver nettmobbing (OR=.02, 95% CI:.00-.17). Det er også signifikant prediksjon på utøvd mobbing variabelen ($p < .001$), det å utøve mobbing predikerer om du utøver nettmobbing (OR=.01, 95% CI:.00-.12).

Tabell 5. Logistisk regresjonsanalyse – Mobbing utøvd

	Mobbing utøvd <i>n</i> (%)	B (SE)	Odds Ratio [95% CI]
<i>Kjønn</i>			
Jenter	36 (83.7)	Ref.	
Gutter	7 (16.3)	1.63 (.70)	5.11 (1.67-15.60)**
<i>Mobbeerfaring</i>			
Opplevd nettmobbing	16 (37.2)	-.84 (.70)	.43 (.10-1.78)
Opplevd mobbing	16 (38.1)	-1.60 (.60)	.20 (.06-.60)**
Utøvd nettmobbing	17 (39.5)	-3.90 (.81)	.02 (.00-.10)***
<i>Opplevd økonomi i familien</i>			
Lav	4 (9.5)	-.59 (.50)	.55 (.18-1.60)
Medium	8 (19)	.68 (1.20)	1.99 (.20-19.74)
Høy	30 (71.4)	Ref.	
<i>Alkohol debutert</i>			
Ja	18 (41.9)	-.68 (.40)	.50 (.21-1.16)
Nei	25 (58.1)	Ref.	
<i>Skoleferdigheter</i>			

Dårligere enn medelever	7 (16.3)	.51 (.50)	1.67 (.64-4.30)
På samme nivå som medelever	25 (58.1)	2.10 (.90)	8.16 (1.52-43.86)*
Høyere enn medelever	11 (25.6)	Ref.	*
<i>Vanskeligheter med å konsentrere seg på skolen</i>			
Passer dårlig	21 (51.2)	-.91 (.70)	.40 (.10-1.55)
Nøytral	8 (19.5)	-.20 (.60)	.81 (.26-2.50)
Passer bra	12 (29.3)	Ref.	
<i>Deltar aldri i slåssing eller alvorlig krangling</i>			
Passer dårlig	18 (43.9)	.11 (.60)	1.11 (.35-3.52)
Nøytral	10 (24.4)	1.06 (.50)	2.90 (1.10-7.62)*
Passer bra	13 (31.7)	Ref.	
<i>Gode venner og nesten aldri ensom på barneskolen</i>			
Passer dårlig	5 (11.9)	.52 (.50)	1.68 (.61-4.60)
Nøytral	9 (21.4)	-2.02 (1)	.13 (.01-.97)*
Passer bra	28 (66.7)	Ref.	
<i>Bor i hjem med mye krangling og kaos</i>			
Passer dårlig	24 (57.1)	.21 (.80)	1.24 (.26-5.77)
Nøytral	9 (21.4)	.36 (.70)	1.44 (.37-5.57)
Passer bra	9 (21.4)	Ref.	

Familiemedlem hjemme med alkoholproblemer

Passer dårlig	29 (69)	1.57 (1)	4.84 (.70-33.26)
Nøytral	7 (16.7)	-.23 (.80)	.78 (.16-3.69)
Passer bra	6 (14.3)	Ref.	*

Signifikansnivå: *Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$*

I tabell 5 er funnene for den logistiske regresjonsanalysen på variabelen utøvd mobbing presentert. Denne analysen forklarer 43,5% av variansen. Det er for denne analysen signifikant funn på kjønn, mobbeerfaring, skoleferdigheter, deltakelse i alvorlig slåssing og krangling, gode venner og nesten aldri ensom, familiemedlem med alkoholproblemer. På kjønn er det signifikant funn på gutter ($p < .01$), som predikerer at det er større sjans for å være gutt og utøve mobbing enn å være jente å utøve mobbing (OR=5.11, 95% CI:1.67-15.60). På mobbeerfaring er det signifikant prediktor på opplevd mobbing ($p < .01$), hvis du utøver mobbing er det større sjans for at du opplever mobbing (OR=.20, 95% CI:.06-.60). Hvis du utøver nettmobbing så er det en signifikant prediktor ($p < .001$) på om du utøver mobbing (OR=.02, 95% CI:.00-.10). På skoleferdigheter så er variabelen “på samme nivå som medelever” ($p < .05$) og “høyere enn medelever” ($p < .05$) signifikante prediktorer for å utøve mobbing. Det ser ut til at å ha gjennomsnittlige skoleferdigheter predikerer mobbing (OR=8.16, 95% CI:1.52-43.86), og høyere enn gjennomsnittet predikerer også utøve mobbing. Hvorvidt elevene deltar i alvorlig slåssing og krangling er nøytralkategorien ($p = .05$) en prediktor for utøvd mobbing (OR=.13, 95% CI:.01-.97). Familiemedlem med alkoholproblem ser ut til å være en prediktor ($p = .05$) på utøvd mobbing, spesifikt den kategorien som handler om at de har et familiemedlem i hjemmet med alkoholproblem ($p = .05$).

4. Diskusjon

Gjennom denne avhandlingen har målet vært å studere et utvalg risikofaktorer fra Kvellomalen og hvordan de forskjellige faktorene varierer i forhold til mobbing. Mobbing er benyttet som risikofaktor mot skoletrivsel og fungering. Funnene vil bli presentert i tilknytning til sin dimensjon i *assessment framework theory*. Først gjennom mobbeerfaring, utdanning, emosjonell-

og atferdsutvikling, identitet, familie og sosiale forhold, sosial presentasjon og selvpleieevne. Hvordan de forskjellige variabelene varierer til mobbing vil bli presentert.

5.8.1.1 Mobbeerfaring

I tabell 2. kommer det frem at om eleven opplever mobbing så var det mer sannsynlig å oppleve nettmobbing og tradisjonell mobbing. At forskjellige mobbekategorier predikerer større sannsynlighet for å være involvert i hverandre er kjent fra tidligere litteratur og funn (Roland, 2015).

I tabell 3. som studerte opplevd nettmobbing pekte på det samme, at å være involvert i en mobbeerfaring medfører risiko for å være involvert i en annen mobbekategori. Hvis man opplever nettmobbing er det høyere odds for å oppleve tradisjonell mobbing og utøve nettmobbing selv. For denne variabelen synes det at de forskjellige nettmobbing kategoriene har sammenheng med hverandre. Det å oppleve tradisjonell mobbing, hvis man opplever nettmobbing, indikerer at de som opplever mobbing generelt opplever det på andre områder enn fysisk i skolegården. Tidligere forskning peker på at det er færre som opplever nettmobbing enn de som opplever tradisjonell mobbing, og hvis man tar utgangspunkt i tabell 1. så er det færre som rapporterer å oppleve nettmobbing enn som opplever mobbing. Det kan likevel tenkes at hvis det avdekkes et tilfelle med nettmobbing så bør det undersøkes om eleven også opplever tradisjonell mobbing. Det er enda færre som rapporterer å utøve nettmobbing enn som rapporterer å oppleve nettmobbing.

I tabell 4. som handler om nettmobbing utøvd så er det kun signifikante funn på mobbeerfaring. Det er høyere odds for å oppleve nettmobbing og utøve mobbing hvis man utøver nettmobbing. Igjen bekreftes tidligere funn om at å være involvert i mobbing medfører større risiko for at du er involvert i mobbing på flere måter.

I tabell 5. om mobbing utøvd så er mobbeerfaringskategorien signifikant. Det er høyere odds for å oppleve mobbing og utøve nettmobbing hvis du utøver mobbing. Dette kan kanskje peke på teorien om at de som opplever mobbing har større risiko for å hevne seg via teknologi. Det kan tenkes at det handler om de forskjellige formene for “mobbeoffer” og “mobbeutøver”, at det her er snakk om de provoserende mobbeofrene som mobber de som er svakere enn seg selv og opplever å bli mobbet. Noe av det som kjennetegner de provoserende mobbeofrene er at de forsøker å ta igjen, men lykkes ikke. Det kan være at de tyr til teknologi for å ta igjen. Mobbing skjer som oftest i tilknytning til skolen (NOU 2015:2). Den tette sammenhengen mellom å

oppleve tradisjonell mobbing og nettmobbing kan indikere at det er samme relasjonen som utsetter individet for risiko både på nett og i den fysiske verden (NOU 2015:2).

5.8.1.2 Utdanning

Utdanning har blitt fremhevet innledningsvis som en av de viktigste arenaene å mestre godt for å predikere gode fremtidsutsikter. Hvorvidt du presterer godt på skolen predikeres ikke av om du opplever mobbing, opplever nettmobbing eller utøver nettmobbing. Snarere synes det å predikere noe om skoleprestasjoner hvis du utøver mobbing. Hvis du utøver mobbing er det høyere odds for å prestere godt på skolen. Det å oppleve mobbing har vært knyttet til lavere skoleprestasjoner, i tillegg så har å utøve mobbing kunnet anses som en reaksjon på å mistrives på skolen. Det å prestere dårligere på skolen er en risikofaktor for å være involvert i mobbing, men det synes ikke å være tilfellet her, og hadde det ikke vært for at datamaterialet er hentet fra selvrapporing så kunne det tenkes at mistrivsel i skolen stammet fra manglende mestringsfølelse til tross for gode prestasjoner. Dette synes heller ikke å være tilfellet da det er elevene selv som har rapportert at de presterer godt. Dette funnet strider med tidligere forskning og kan peke på at god fungering i skolen er en risikofaktor for å utøve mobbing. Å ha en utfordring som kan knyttes til diskriminering kan tenkes å være beskyttende i form av at de voksne på skolen er veldig tydelig på at elever som er annerledes ikke skal mobbes (NOU 2015:2). Kan det tenkes at dette er overførbart til barn i barnevernstjenesten? Barn som blir utsatt for mobbing har høyere skoleprestasjoner (Tharaldsen et al., 2017). Barn og unge som opplever mobbing kan miste mestringsfølelsen i skoleverdagen (Tharaldsen et al., 2017).

5.8.1.3 Emosjonell- og atferdsutvikling

Den variabelen som indikerte emosjonell- og atferdsutvikling som predikerte noe var deltakelse i alvorlig slåssing og krancling. Det var lavere odds for å delta i alvorlig slåssing og krancling hvis du opplevde mobbing. Å utøve fysisk aggresjon er et symptom på å være involvert i en mobbekategori. Det er også vanlig å isolere seg og være mer tilbaketrukket hvis du er involvert i en mobbekategori. De som utøver mobbing har tradisjonelt vært mer positive til vold. Konsentrasjonsvansker predikerte ikke et forhold til en mobbeerfaring. Konsentrasjonsvansker har blitt identifisert som et mobbesymptom i tidligere studier. Voksne som utøvde mobbing som barn har større sannsynlighet for å være voldelige eller utvise aggressiv atferd (NOU 2015:2).

5.8.1.4 Identitet

Kjønn har i andre studier blitt knyttet til mobbing, eksempelvis er det flere gutter som mobber. Både jenter og gutter opplever å bli mobbet, men den som utøver er i større grad gutter, og jenter blir oftest mobbet av gutter. Det er teoretisert at den mobbingen som utøves av jenter er mer subtil og kan forsvinne under radaren. På utøvd mobbing var kjønn en signifikant prediktor, og indikerte at gutter har mindre sannsynlighet for å mobbe enn jenter. Dette funnet strider med tidligere forskning, men det er understreket i tidligere forskning at kjønn ikke synes å være en sterk prediktor av mobbing og kjønnsforskjellene er forholdsvis små (Wendelborg, 2019). Denne studien er basert på et utvalg som er omtrent likt fordelt mellom jenter og gutter, og det er flere gutter enn jenter som rapporterer å utøve mobbing i utvalget, likevel er risikoen større for å utøve hvis man er jente enn gutt ut fra den logistiske regresjonsanalysen. Kjønnforskjeller i mobbing opptrer oftest i form av typen krenking som oppstår (NOU 2015:2), mens gutter oftere opplever fysisk truing, opplever jenter i større grad ryktespredning og kommentarer. Den formen mobbing som jenter oftest opplever har blitt kalt jentemobbing og defineres i større grad av rykter og baksnakking fremfor fysiske trussler eller aggresjon (NOU 2015:2).

5.8.1.5 Familie og sosiale forhold

De som opplever mobbing har ofte få venner. Det er også en del forskning som peker på at barn i barnevernstjenesten som har vansker i familien har problemer med å tilpasse seg på skolen og kan eksempelvis ty til mobbing eller oppleve mobbing selv (KILDE). Familie og sosiale forhold var signifikant på flere av mobbeerfaringene. For opplevd mobbing så var det mer sannsynlig å ha lite venner og føle seg ensom når man opplevde mobbing. Det var lavere odds for å ha venner og føle seg lite ensom når man opplevde nettmobbing, men ikke i så stor grad som hvis man opplevde tradisjonell mobbing. De fleste for nettmobbing falt innenfor nøytralkategorien. For de som utøvde mobbing var det høyere odds for å ha gode venner og føle seg lite ensom. Dette bekrefter at å oppleve mobbing kan knyttes til om man har venner rundt seg eller ikke, spesielt for tradisjonell mobbing. De som opplever mobbing kan da anses å være i en noe større risikoutsatt gruppe enn de som utøver mobbing i form av vennskap og relasjoner. Det er forskning som peker på at det handler ikke om mange eller få venner, men kvaliteten på vennskapet (NOU 2015:2). Barn som opplever mobbing føler lite støtte eller fraværende vennsksrelasjoner (NOU 2015:2). Dårlige sosiale forhold og sosial kompetanse er en

risikofaktor som kan medføre mobbing (NOU 2015:2). Hjemmet og venner er en god beskyttelsesfaktor overfor mobbing eller skadene av mobbing (NOU 2015:2).

Familiemedlem med alkoholproblemer var en signifikant prediktor. Hvis eleven opplevde mobbing, opplevde nettmobbing og utøvde mobbing var det større sannsynlighet for å ha et familiemedlem med alkoholproblemer. Å leve i et hjem med rusproblematikk er en risikofaktor som er godt kjent (Kvelling, 2018, NOU 2015:2). Barn av foreldre som misbruker alkohol viser ganske tidlige tegn på dårlig tilpassningsgevnene ovenfor jevnaldrende (Kvelling, 2018).

Krangling og kaos i hjemmet var ikke signifikant prediktor.

5.8.1.6 Sosial presentasjon

Det var høyere odds for å oppleve nettmobbing hvis eleven hadde høy sosioøkonomisk status enn hvis den var middels. De færreste barna i Norge i dag har opplevd materiell fattigdom (NOU 2015:2). Barn fra familier med lavere sosioøkonomisk status har vært knyttet til dårligere psykisk helse, atferdsvansker og oppmerksomhetsvansker. Dette er risikofaktorer som har vært knyttet til mobbing, samt at barn i familier med lav sosioøkonomisk status er i risiko.

5.8.1.7 Selvpleieevne

Opplevd nettmobbing gir høyere odds for å ha debutert med alkohol. De barna som debuterer med alkohol tidlig har større risiko for å utvikle alkoholproblemer senere i livet (Kristiansen, 2016), og flere risikofaktorer i barnets liv øker risikoen for å utvikle høyt alkoholforbruk i ungdomsårene (Kvelling, 2018). Rusmisbruk er knyttet til dårlig psykisk helse, men om rusmisbruket kommer som følge av psykisk ubehag eller om det psykiske ubehaget kommer som følge av rusmisbruk er ikke alltid klart å definere (Kvelling, 2018). Rus kan benyttes som en måte å selvmedisinere psykisk ubehag eller vansker (Kvelling, 2018). Kanskje en av årsakene til at nettmobbing er sterkere knyttet til alkoholdebut har noe med arenaen mobbingen forekommer I tradisjonell mobbing på skolen er det dårligere tilgang på alkohol, mens når mobbingen foregår gjennom teknologi og mest sannsynlig hjemme hos individet så er kanskje alkohol tilgangen bedre. Det er kortere vei for å ty til rus for å lindre symptomene på mobbing. Studier har pekt på at å utøve nettmobbing er knyttet til alkoholbruk (NOU 2015:2).

5.9 4.1. Resultatene i økologisk teori

Mobbing oppstår ikke av seg selv, men som en del av et komplekst samspill. Resultatene fra denne studien kan stamme fra rene kontekstuelle årsaker, som måten studien er gjennomført på, hvor den er gjennomført, hvorvidt elevene har svart etter beste evne eller bare klikket seg gjennom spørreskjema. Slike mangler og feil må man alltid regne med i en studie. Den sterke sammenhengen mellom mobbekategoriene kan kanskje tolkes at mobbing eksisterer i et eget sosioøkologisk samfunnsnivå som forsterkes av hverandre, en form for mobbekultur som det kan være vanskelig å bryte ut av. Skolen, medelever, voksne, og familie er alle faktorer som kan forsterke eller hemme en mobbekultur. Det er forskning som peker på at det er viktig å jobbe aktivt med skolekulturen og å ta et aktivt standpunkt mot mobbing, og at dette er en effektiv måte å forebygge på (NOU 2015:2). Et eksempel på en samfunns strukturell endring som er gjort for å bekjempe mobbing er endringen i opplæringsloven. Gruppemobbing og mobbing utøvd av voksne har ikke blitt diskutert i så stor grad i denne avhandlingen. Det er et vesentlig antall elever som opplever mobbing fra voksne (Wendelborg, 2019). I følge utviklingsøkologisk teori så er utvikling og vekst en prosess som påvirkes av individ og miljø (Helsedirektoratet, 2015). Derfor kan årsaken til at mobbing oppstår eller skjer stamme fra både faktorer hos individet og ved miljøet. Familiemedlem med alkoholproblemer kan påvirke barnets utvikling så det ender opp i risiko for å oppleve mobbing, eller omvendt. Samspillet går begge veier. Det er på grunn av dette at å gjøre strukturelle endringer er viktig i kampen mot mobbing. I likhet med dette så kan ikke skolen alene bekjempe mobbing, men andre instanser som arbeider med barn må også ha kjennskap til og å kunne arbeide mot mobbing. Det er derfor kompetanse om mobbing i barnevernet er viktig, samtidig som at skoletrivsel er viktig for barn i omsorg av barnevernet som nevnt tidligere. Venner og å oppleve lite ensomhet er faktorer som kan påvirke individet. At de som opplever mobbing føler de har lite venner og er ensomme og de som utøver mobbing opplever å ha mange venner og å være lite ensomme kan tyde på at det er noe rart. Det kan fremstå som at å utøve mobbing blir anerkjent innenfor denne kulturen, mens de som opplever mobbingen da blir holdt utenfor. Samtidig som at å ha god økonomi, et trekk som har vært knyttet til lavere risiko for mobbing, plutselig øker risikoen. Dette kan fortelle oss at innenfor dette systemet så blir de som har god økonomi sett ned på. Det kan stamme fra mye rart som misunnelse, eller som tabell 1 peker på, at de fleste opplever sin økonomi som god så god økonomi er ikke en maktforskjell men normen. Et annet viktig moment med utviklingsøkologisk

teori er at det må være samsvar mellom nivåene. Normer og verdier må samsvare på flere nivåer ellers så oppstår det konflikt. Eksempelvis den karikerte mobberer fra denne studien som har familiemedlem hjemme med alkoholproblemer, gjør det bra på skolen og har gode venner kan kanskje føle at hjemmesituasjonen ikke samsvarer med den personen de er på skolen og rundt venner. En slik konflikt kan kanskje lede til å utøve mobbing. Slike gnissninger for individet bør barnevernstjenesten være klar over.

5.10 4.2. Styrker og svakheter med studien.

Alle studier har sine begrensninger, også denne. En av fordelene med det benyttede datamaterialet er at det er høy svarprosent. I forhold til datamaterialet og metode så er ikke power undersøkt, dette kunne vært nyttig da det er snakk om ganske få elever som rapporterer å oppleve mobbing. Det kan tenkes at utvalget er for lite til å kunne trekke noen gode slutninger. Uavhengig av dette kan det indikere en tendens. Det er tidvis ganske store konfidensintervaller rapportert i tabellene som kan stamme fra at mesteparten av respondentene opplever ikke mobbing, og at utvalget blir helt enkelt for lite. Det kan være vanskelig å finne et utvalg som representerer befolkningen godt, og har en høy andel individer som er involvert i mobbing. På en annen side så opplever de færreste mobbing og sådan må utvalget sies å være representativt for dette til tross for at det gir små utvalg innenfor den utvalgte avhengige variabelen.

Valget av variabler kan diskuteres. Det kunne ha vært valgt andre variabler som kunne vært bedre mål på de forskjellige delene av *assessment framework theory*, og det kunne godt ha vært inkludert flere for å gi flere mål på de forskjellige nivåene. Dette begrenses av datamaterialet tilgjengelig, det er ikke alle faktorene i Kvellomalen som er representert i spørreskjema. Helse er ikke inkludert da det ikke finnes data for dette i datamaterialet. Dette kunne selvfølgelig ha vært interessant å se nærmere på da Kvellomalen er kritisert for å ikke fokusere nok på dette. Dette har det ikke vært tilgang på i denne omgang.

Flere av de signifikante funnene er i svarkategorien “nøytral” og selv om denne kategorien kan være nyttig i form av å måle effektstørrelsen, så er det vanskelig å tolke hva et slikt resultat egentlig forteller oss. Er de nøytrale til spørsmålet? Er det en responsbias?

Beskyttelsesfaktorer er helt fraværende i denne oppgaven, og det er selvfølgelig mangelfullt, men et bevisst valg. Det kunne vært interessant å tolke resultatene ut i fra om noen

av dem kan knyttes til å virke beskyttende fremfor å bare fokusere på risikofaktorer. Det kan også ses på som noe umoderne å ha en oppgave som dreier seg kun rundt risiko.

Mobbeerfaringsvariabelene kan ses på som noe mangelfulle og det kunne vært gjort annerledes. Slik er det med enhver oppgave, men det kunne tenkes at det er fordelaktig å ha et spørreskjema hvor det å svare at man utøver mobbing utløser spørsmålet om det er snakk om nettmobbing eller tradisjonell mobbing. Dette har jeg tidligere problematisert i diskusjonsdelen omkring hvorfor de som rapporterer å oppleve nettmobbing ikke gir full skår på at de opplever mobbing; man skulle tro at de som svarte ja på å oppleve nettmobbing også har svart ja på å oppleve mobbing. Det kan naturligvis også være snakk om missing data.

Kjønnsfordelingen i utvalget er upåklagelig. Det er nesten helt likt antall gutter og jenter, noe som utelukker at resultatene påvirkes av skjevfordeling i forhold til kjønnsrepresentasjon.

Det kan være snakk om en hawthorneeffekt på noen av variablene: At det ikke er mobbing som er den avgjørende faktoren for om en risikofaktor inntreffer eller ikke, men at det er noe som ikke er tatt med i studien som skyldes denne effekten.

Det er en risiko for at det finnes systematiske feil i studien. Datamaterialet er hentet fra en større undersøkelse om en rus-intervensjon. Det var skoler som ikke ønsket å delta i studien, og vi kan ikke utelukke at dette medfører en systematisk feil og manglende data som kunne vært av interesse. Samtidig kan det kanskje tenkes at om dette datamaterialet kom fra en studie som handlet om mobbing ville de som hadde valgt å bli med på studien vært andre enn de som faktisk valgte å delta.

Selvrapportering: Studien er basert på selvrapportering og det kan derfor ikke utelukkes at misforståelser har oppstått. Det er eksempelvis spurt direkte etter mobbing og ikke clusterer av variabler som kan predikere mobbing slik som det gjøres i ungdata undersøkelsen. Dette kan ha styrker og svakheter. Det kan tenkes at en direkte måte å søke informasjon om mobbing medfører høyere svarprosent, eller at å spørre om mobbing på en subtil måte medfører mer nøyaktige svar og at det forhindrer responsbias.

De variablene som er valgt ut er også å finne i Kvellomalen, men det er kun et utvalg som er tatt med her da det ville blitt for omfattende å analysere alle punktene fra Kvellomalen.

5. Konklusjon og avslutning

Gjennom studien har det blitt identifisert noen faktorer som henger sammen med mobbing og ut fra disse funnene i dette datasettet kan vi konkludere med at mobbing henger sammen med andre risikofaktorer fra Kvellomalen. Hvorvidt dette er nok til å si at Kvellomalen har tilstrekkelig med risikofaktorer som kan evaluere skoletrivsel er å trekke det langt. I et arbeid mot å inkludere bedre mål på skoletrivsel i Kvellomalen så kan noen av risikofaktorene i denne studien predikere mobbing og derfor at skoletrivsel ikke er optimal. Problemstillingen er besvart, det har blitt identifisert noen risikofaktorer fra Kvellomalen som kan knyttes til mobbing. Det kreves videre forskning for å identifisere om mobbing som risikofaktor i Kvellomalen er nok for å veie opp for manglende tydelig etterspørsel etter skoletrivsel. Noe som derimot kan konkluderes med er at å undersøke skoletrivsel og fungering er viktig for barnevernsarbeid. Barn med plassering utenfor hjemmet sliter med ting knyttet til skolen, og det virker som det blir mer fokus på å bedre skolesituasjonen for barn i kontakt med barnevernet fremover. Å være i barnevernet eller ha en plassering utenfor hjemmet i regi av barnevernet kan oppleves som stigmatiserende. Disse barna er i risikozonen for å oppleve mobbing og plaging på skolen. Mange av barna i kontakt med barnevernet har allerede en del bagasje med seg, og den trenger ikke bli større av at mobbing kommer i tillegg. En av de variablene handlet om rus i familien, og rusmisbruk i familien er en av de største årsakene til at saker blir meldt til barnevernet, samtidig som det hang sterkt sammen med flere mobbekategorier. Familien og omsorgssvikt i familien er områder barnevernet arbeider mye med, og en slik kunnskap kan være nyttig å ha med seg i arbeidet. I følge den sosioøkologiske modellen til Bronfenbrenner så kan det tenkes at årsaken til at barnevernsbarn sliter så mye på skolen handler om en systemisk feil, eller en kultur som gjør at disse barna noenlunde konsekvent har vanskeligheter med skolen. Handler dette om atferd som øker risikoen for mobbing, eller skolekulturen som ikke inkluderer disse barna? Det krever nok mer forskning enn denne avhandlingen for å gi svar på det.

6 Referanseliste

Backe-Hansen, E., Egelund, T., & Havik, T. (2010). Barn og unge i fosterhjem- en kunnskapsstatus. Hentet fra:

<https://www.bufdir.no/nn/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00001092>

Bakken, A. (2017). *Ungdata 2017 Nasjonale resultater* (10/17). Oslo: NOVA.

Bakken, A. (2018). *Ung i Oslo 2018* (6/18). Oslo: NOVA

Bakken, A. (2018). *Ungdata 2018* (8/18). Oslo: NOVA

Barne-, Ungdoms-, og familiedirektoratet. (2014). *Skolerapport, Hvordan bedre skoleresultatene og utdanningssituasjonen for barn og unge i barnevernet*. Hentet fra:

https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/Skole_ utdanning/Skolerapport_barnevern_Bufdir_2014.pdf

Bellis, M. A., Phillips-Howard, P. A., Hughes, K., Hughes, S., Cook, P. A., Morleo, M.,... Jones, L. (2009). Teenage drinking, alcohol availability and pricing: a cross-sectional study of risk and protective factors for alcohol-related harms in school children. *BMC Public Health*, 9(380), 1471-2458. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-9-380>.

Borge, A. I. H. (2018). *Resiliens- risiko og sunn utvikling* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Bratterud, Å. & Storhaug, A, S. (2008). *Overgang fra barnevern til voksenliv i Trondheim. Sluttrapport fra OBVIT-prosjektet* (Rapport: 12/2008). Hentet fra:

<https://samforsk.no/SiteAssets/Sider/publikasjoner/Rap%2012-2008%20OBVIT%20sluttrapport%20for%20hjemmeside.pdf>

Bunkholdt, V. & Sandbæk, M. (2012). *Praktisk barnevernarbeid* (5.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Det kongelige barne- og familiedepartement. (2005). *Barnevernet og det forebyggende arbeidet for barn og unge og deres familier*. (Q-25/2005). Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/rus/2005/0003/ddd/pdfv/258676-rundskriv_q-252005.pdf

Department of health. (2000). *Framework for assessment of children in need and their families*. Norwich: The Stationery Office.

Espelage, D. L., Hong, J. S., Rao, M. A., & Thornberg, R. (2015). Understanding ecological factors associated with bullying across the elementary to middle school transition in the United States. *Violence and Victims*, 30(3), 470-487. <http://dx.doi.org/10.1891/0886-6708.VV-D-14-00046>

Farrell, A. H. & Volk, A. A. (2017). Social ecology and adolescent bullying: Filtering risky environments through antisocial personality. *Children and Youth Services Review*, 83, 85-100. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.10.033>

Fevang, M. (2015). *Skoleprestasjon og trivsel: en spørreundersøkelse blant elever i ungdomskolen*(Mastergradsavhandling). Hentet fra:

<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/9283/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Folkehelseinstituttet. (2016, 9. februar). Fakta om mobbing blant barn og unge. Hentet fra:

<https://www.fhi.no/fp/barn-og-unge/oppvekst/fakta-om-mobbing-blant-barn-og-unge/>

Folkehelseinstituttet. (2016, mai). Barn, miljø og helse. Hentet fra:

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2016/barn-miljo-og-helse-pdf.pdf>

Haugen, J. & Johannessen, B. (2016). *Tverrfaglig samarbeid- « Samarbeid mellom skole og barnevern: en veileder»* (Power point). Hentet fra:

<https://www.fylkesmannen.no/contentassets/c912d08bde844d25ac3007a2882e5543/bufdir---orientering-om-skoleveileder.pdf>

Havik, T. (2018, 05. april). Fagdag om risikoutsatte elever, Skolefravær, skolevegning og mental helse(Power point). *Læringsmiljøsentret*. Hentet fra:

<https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-rogaland/dokument-fmro/helse-og-sosial/skjema-og-malar/fagdag-om-risikoutsatte-barn-og-unge-05.04.18-sendt.pdf>

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/kommunalt-beredskapsteam-mot-mobbing/organisering/>

Hawkins, J. D., Catalano, R. F., Kosterman, R., Abbott, R., & Hill, K. G. (1999). Preventing adolescent health-risk behaviors by strengthening protection during childhood. *Arch Pediatr Adolesc med*: 153(3), 227-234.

Helgesen, T. Z. (2016). *Hvordan temme et mangehodet troll?*(Mastergradsavhandling). Hentet fra: <https://hiof.brage.unit.no/hiof-xmlui/handle/11250/2416044>

Helsedirektoratet. (2015). *Trivsel i skolen*. Oslo: Helsedirektoratet.

Holterman, S. (2017, 04. november). Langt flere i skole og barnehage varsler barnevernet. *Utdanningsnytt.no*. Hentet fra:

<https://www.utdanningsnytt.no/utdanning/artikler/2017/november/langt-flere-i-skole-og-barnehage-varsler-barnevernet/>

Jørgensen, I. G. (2017, 23. mars). Barnevernsbarn og utenforskap på skolen. *Gudbrandsdølen Dagningen*. Hentet fra: <https://www.gd.no/debatt/leserinnlegg/barnevern/barnevernsbarn-og-utenforskap-pa-skolen/o/5-18-429003>

Kane, A. A. & Neverdal, S. (2018). Barnevernet- et vern med eller uten et universelt forebyggingsansvar. *Norges barnevern*. 2018 (4), 248-264. DOI: 10/1826/ISSN-1891-1838-2018-04-05

Kvellido, Ø. (2018). *Barn i risiko skadelige omsorgssituasjoner* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kristofersen, L. B. (2019). *Barnefattigdom og barn i lavinntektsfamilier* (NOVA 2/19). Oslo: NOVA.

Larsen, A. M. (2017, 25. april). Trenger holdningsendring til mobbing. *Universitetet i Agder*. Hentet fra: <https://www.uia.no/nyheter/trenger-holdningsendring-til-mobbing>

Lauritzen, C., Vis, S.A., Havnen, K. J. S. & Fossum, S. (2017). *Barnevernets undersøkelsesarbeid -Evaluering av Kvellomalen Delrapport 2*. Tromsø: RKBU Nord.

Lèveillè, S. & Chamberland, C. (2010). Toward a general model for child welfare and protection services: A meta-evaluation of international experiences regarding the adoption of the

- Framework for the assessment of children in need and their families (FACNF). *Children and youth services review*, 32, 929-944. Doi: 10.1016/j.childyouth.2010.03.009
- Lee, C. H. (2011). An ecological system approach to bullying behaviors among middle school students in the United States. *Journal of interpersonal violence*, 26(8), 1664-1693. Doi: 10.1177/0886260510370591
- Medietilsynet. (2018). Hentet fra: https://www.medietilsynet.no/barn-og-medier/aldersgrenser/#anchor_1075
- Moen, E. (2015). *Slik stopper vi mobbing- en håndbok* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Møller, G. (2018). *Kunnskapsgrunnlag- metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge* (IS-2696). Hentet fra: <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/kunnskapsgrunnlag-metoder-for-tidlig-identifisering-av-risiko-hos-barn-og-unge>
- Nesna kommune. (2019). Om barneverntjenesten i Nesna. *Nesna kommune*. Hentet fra: <https://www.nesna.kommune.no/tjenestetilbud/sosial/barneverntjenesten>
- NOU 2015:2. (2015). *Å høre til*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning.
- NOU 2016:16. (2016). *Ny barnevernslov*. Departementenes sikkerhet- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning.
- Opplæringsloven. (2017). Lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (skolemiljø) (LOV-2017-06-09-38). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2017-06-09-38>
- Olweus, D. (1974). *Hakkekyllinger og skolebøller. Forskning om skolemobbing*. Oslo: Cappelen.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell.
- Olweus, D. & Solberg, C. (2006). *Mobbing blant barn og unge*. Hentet fra: https://uni.no/media/manual_upload/Mobbing_blant_barn_og_unge_brosjyre.pdf
- Phillips S. P. (2005). Defining and measuring gender: A social determinant of health whose time has come. *International Journal of Equity in Health*, 4(11). Doi: 10.1186/1475-9276-4-11.

- Pryce, S. & Frederickson, N. (2013). Bullying behaviour, intentions and classroom ecology. *Learning Environments Research*, (16), 183-199. Doi: 10.1007/s10984-013-9137-7
- Rasmussen, R. H. (2017, 15. mai). Vil ha ny definisjon av mobbing. *Barnevakta*. Hentet fra: <https://www.barnevakten.no/vil-ha-ny-definisjon-av-mobbing/>
- Roland, E. (2015). *Mobbingsens psykologi* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rosa, E. M., & Tudge, J. (2013). Urie Bronfenbrenner's theory of human development: Its evolution from ecology to bioecology. *Journal of family theory & review*, 243-258. Doi: 10.1111/jftr.12022.
- Schumann, L., Craig, W., Rosu, A. (2014). Power differentials in bullying: Individuals in a community context. *Journal of interpersonal violence*, 29(5), 846-865. Doi: 10.1177/088626051505708.
- Smith, P. K. & Steffgen, G. (2013). *Cyberbullying through the new media*. New York: Psychology press.
- Solberg, M. E. & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus bully/victim questionnaire. *Aggressive behavior*, 29, 239-268. Doi: 10.1002/ab.10047.
- Strøm, H. K. (2015). *Effectiveness of school-based alcohol preventive interventions for adolescents* (Doktorgradsavhandling). Faculty of health sciences, Regional center for child and youth mental health & child welfare.
- Sørli, F. V. (2014). *Barnehage- og skolepersonalets meldeplikt*(Mastergradsavhandling). Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/42751>
- Tharaldsen, K. B., Slåtten, H., Hancock, C. H. H., Bru, E. & Breivik, K. (2017). *Å ivareta barn og unge som har blitt utsatt for mobbing. Erfaringsbasert kunnskap om utforming og organisering av tiltak*. Stavanger: Læringsmiljøsentret.
- Thorvaldsen, S., Westgren, B. B., Egeberg, G., & Rønning, J. A. (2018). Mobbing, digital mobbing og psykisk helse hos barn og unge i Tromsø. *Norges barnevern*, 2-3(95), 128-142. Doi: 10/18261/ISSN-1891-1838-2018-02-03-05

Trommald, M. (2017, 10. mars). Barn i barnevernet og dårligere skoleresultater. *Nordnorsk debatten*. Hentet fra: <https://nordnorskdebatt.no/article/barn-i-barnevernet-darligere>

Ude, T. M. (2012, 19. oktober). Foreldre som vil ha slutt på mobbing - blir selv meldt til barnevernet. *Sandefjords blad*. Henter fra: <https://www.sb.no/nyheter/nyheter/foreldre-som-vil-ha-slutt-pa-mobbing-blir-selv-meldt-til-barnevernet/s/2-2.428-1.7592899>).

Utdanningsdirektoratet. (2018, 12. februar). Regelverk om skolemiljø – nulltoleranse mot mobbing. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/informasjon-til-foreldre/>

Vis, S. A., Lauritzen, C., & Fossum, S. (2016). *Barnevernets undersøkelsesarbeid- oppsummering av hovedtrekkene I forskningslitteraturen. Delrapport 1*. Tromsø: RKBU Nord.

Wendelborg, C. (2019). *Elevundersøkelsen 2018: Mobbing og arbeidsro*. Hentet fra: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/elevundersokelsen-2018-mobbing-og-arbeidsro/>

Westbrook, L. & Saperstein, A. (2015). Rethinking the measurement of sex and gender in social surveys. *Gender and society*, 29(4), 534-560. Hentet fra: <https://www.jstor.org/stable/43669994>.

Figur 1.

Assessment framework. Hentet fra:

https://www.proceduresonline.com/bristol/cs/files/single_assessment_framework.pdf

